

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat,

DIRECTOR:
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR:
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE DIRECȚIE:

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosef G. Cohen**, Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Eugen Petiț**, Consilier la Inalta Curte de Casație; **G. Petrovici**, Prodecan al Baroului Ilfov; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru, Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avoca

S U M A R

— *Observațiuni critice asupra Anteproiectului de Cod civil. Titlu preliminar. Cap. II*, de Dr. Nic. G. Vrăbiescu, avocat;

— *Observațiuni sumare asupra Anteproiectului de Cod civil*, de avocatul M. Lemeș.

JURISPRUDENȚE:

— Inalta Curte de Casație s. I-a: *Radu Buznea zis Crișu cu Anica Buznea*. (Copii legitimi. Filiație naturală. Acte de naștere. Posesie de Stat. Forță probantă, Art. 292, 239 și 295 C. civil), cu o *Notă* de D. G. Maxim, Președinte onorar al Curții de apel București;

— *Idem*, s. II-a: *Anton N. Anton zis Ralea*. (Compunerea instanței. Supleant fără examen de capacitate. Lipsa autorizației de a judeca. Nevalabilitatea autorizației obținute ca ajutor de judecător), cu o *Notă* de Al. Hagigheorghie, Președinte Trib. Dolj;

— *Recenzii*, de Alex. Velescu.

OBSERVAȚIUNI CRITICE ASUPRA ANTEPROIECTULUI DE COD. CIVIL*)

TITLUL PRELIMINAR

CAP. II

În numărul 6 și 6 al *Curierului Judiciar* ne-am ocupat de primul capitol al anteproiectului, capitol referitor la dispozițiunile generale relative la lege.

În rândurile prezente ne vom ocupa în chip sumar de Capitolul II al titlului preliminar intitulat „Aplicarea teritorială a legii”.

Încă dela început ținem să arătăm, că acest capitol, care cuprinde nu mai puțin de 63 articole dintre care unele extrem de lungi, tinde să prindă în forma unor articole de cod civil variabilele dispozițiuni ce formează obiectul dreptului internațional privat.

În ceea ce ne privește, noi socotim că dacă autorii proiectului au înțeles să facă din cod o aglomerare de

dispozițiuni convenționale și nestatornice, susceptibile de a varia dela o zi la alta, și dela un stat la altul, ei au călcat pe un drum greșit, reeditând greșelile clasice, pe care atât experiența cât și doctrina le-a condamnat de mult într'un mod definitiv.

Autorii proiectului nu trebuiau să uite că un cod nu este o vastă aglomerație de dispozițiuni fragile, fie ele chiar internaționale. De această ramură a dreptului se ocupă dreptul internațional public sau privat. Un cod trebuie să cuprindă numai principiile esențiale de drept care prezintă un caracter de generalitate și cu cele mai mari garanții de permanentă.

Reamintim că între codul civil francez și german, singurele coduri de concepțiune personală, evident afară de cel sovietic, superioritatea codului civil francez rezidă tocmai în faptul că el are un caracter de principiu. Această concepție a urmat-o și codul civil Elvețian.

Din potrivă, codul civil german s'a pierdut într'un labirint inextricabil de detalii, de situațiuni, de excepțiuni și de retrimeteri. Rezultatul? Jurisprudența se găsește stingherită, neputând face față numeroaselor situațiuni de fapt create de practică și neprevăzute de legiuitor.

Codul nostru, prin capitolul ce comentăm, se afundă în eroarea aceasta. Cele 63 articole cu conținutul lor nu apar în nici un cod civil vechiu sau modern. Ele vor imprima — dacă vor trece — noului cod caracterul unui cod de detalii și de neconstanță, întrucât aceste dispozițiuni sunt susceptibile de a fi modificate ori când dând astfel aspectul unui cod veșnic demodat.

Autorii codului civil german, obsedați și dânsii de ideea de a nu pierde din vedere vreun detaliu, și-au dat seama însă că dispozițiuni de asemenea natură nu au ce căuta în cod. De aceea, dacă au reglementat dispozițiuni de drept internațional privat, s'au ferit cel puțin să le vâre în însuși corpul codului; pentru a nu supune această operă unei permanente necesități de a fi revizuită. Toată această materie face obiectul legii de introducere a codului civil.

Înșiși autorii anteproiectului par a nu fi convingși de întrebuintarea acestui procedeu, căci la pagina 34 în expunerea de motive după ce spun că nici unul

*) Vezi *Curierul Judiciar* No. 6 din 5 Februarie 1933.

din codurile moderne, precum cel francez, italian, portughez, belgian, brazilian și altele, n'au înțeles să bage în codul civil această vastă materie de drept internațional privat, arată că acest sistem există totuși „în statul liber al Congului și mai ales în Dahir-ul marocan”. Nu credem că mai e nevoie de reamintit că altele sunt cerințele și condițiunile juridice ale acestor colonii africane sau chiar ale republicii Chineze despre care se vorbește în expunerea de motive, și altele sunt cerințele și condițiunile juridice ale statului nostru a cărui legislațiune trebuie să fie după modelul statelor europene.

Noi socotim că metoda adoptată de autorii anteproiectului de a introduce în cod dispozițiunile referitoare la dreptul internațional privat pentru regularea diferitelor conflicte de suveranitate ce ar putea surveni în anumite ipoteze, nu este bună, pentru motivele ce am arătat în rândurile de mai sus.

Noi perzistăm a crede că un cod trebuie să fie o coordonare de principii de drept, iar nu o aglomerație de detalii, și că textele sale trebuie să ofere cea mai mare constanță, prezentând cel puțin constanța pe care o are un principiu de drept.

Dacă autorii anteproiectului au socotit necesar să lgifereze toate regulile de drept internațional privat, care în majoritatea lor, sub raportul principiului, au făcut chiar obiectul unor texte așezate în cod, și în orice caz, a unei jurisprudențe bine stabilite, atunci ar fi putut adopta metoda germană, anume de a se folosi de o lege care să intre în vigoare odată cu codul.

În concluziune noi socotim deci că cele 63 articole ale capitolului II al titlului preliminar trebuiesc scoase în bloc din cod pentru a forma obiectul unei legi a parte.

* * *

După aceste considerațiuni de ordin general, ne vom opri puțin — numai spre a informa pe cetitor — asupra acestui capitol.

Ne vom opri numai puțin, întrucât, în raport cu dreptul civil, acest capitol nu prezintă un prea mare interes, el ocupându-se, după cum am spus, numai de reglementarea conflictelor ce ar putea să se ivească între două legi rivale.

Totuși, vom menționa, ori de câteori va fi nevoie, principiile mai de seamă care domină materia, și în lumina cărora urmează să fie interpretate detaliile.

SEC. I. *Capacitatea și raporturile de familie.* — Această secție se ocupă în diferitele paragrafe de capacitate, declarațiunea de moarte, logodna și căsătoria, despărțenie, regimul matrimonial, filiațiune, și ocrotirea legală.

§ 1. *Capacitatea.* — Acest paragraf reglementează două capacități: a) Capacitatea românului în străinătate; b) capacitatea străinului în România. Art. XII edictă că: „Persoana ori unde s'ar afla, va rămâne supusă în ceea ce privește starea civilă, capacitatea și raporturile de familie, legii sale naționale” reproducând astfel într-o formă mai generală art. 12 al. 2 al codului civil în vigoare, care însă nu se ocupă decât de români. Articolul XIII și XIV sunt referitoare la capacitatea străinului care a dobândit naționalitatea română, sau care domiciliază sau are reședința în România. Aceste articole prevăd diferite ipoteze pe care le rezolvă cu lux de detalii.

§ 2. *Declarațiunea de moarte.* — Paragraful 2 prevede diferite situațiuni în care un român moare în străinătate sau un străin moare în România. Prin dispozițiunile acestui paragraf, care se ocupă în special de protecțiunea succesiunii se găsesc legiferate cele mai principale jurisprudențe franceze și române, autorii ținând în același timp seamă și de diferitele convențiuni precum cea dela Haga din 1906 și legea polonă din 1926.

§ 3. *Logodna și căsătoria.* — Principiul diriguitor al acestui paragraf, este acela al statutului personal în baza căruia „fiecare dintre soți va fi supus legii sale naționale în ceea ce privește dreptul de a încheia logodna sau căsătoria”.

Deși ne propusesem să nu discutăm aceste texte, totuși socotim oportun să arătăm că ar fi mai bine ca cuvântul „dreptul” să fie scos din text de oarece expresiunea „dreptul de a se logodi sau de a se căsători” este o expresiune nejuridică. Urmează prin urmare, că este mai bine ca textul să fie astfel redactat: „Fiecare din viitorii soți va fi supus legii sale naționale în ceea ce privește logodna sau căsătoria ce voește a încheia”.

Celelalte articole sunt referitoare la căsătoria românului în străinătate și la căsătoria străinului în România, arătându-se instanțele competente și formalitățile necesare. Art. XXIII referitor la efectele căsătoriei, edictă că raporturile personale dintre soți, în ipoteza în care n'ar exista o lege națională comună soților, vor fi determinate de legea națională ce bărbatul avea la data celebrării căsătoriei.

§ 4. *Despărțenia.* — Nu știm dacă n'ar fi fost mai bine ca noul cod să înlocuiască termenul de „despărțenie” cu acela de „divorț” care vine dela „divertere”, deci cu tot atâtea drepturi de a fi oficial împământeniți.

Această observațiune ne este sugerată de faptul că, dacă codul mai întrebuintează încă cuvântul de „despărțenie”, acest cuvânt a dispărut complect atât din limba curentă cât și din doctrină și jurisprudență, după cum a dispărut și termenul de *infierie*.

Articolul XXIV arată condițiunile în care divorțul poate fi obținut. Ideea diriguitoare este că atât dreptul, cauzele cât și efectele divorțului vor fi hotărâte de legea comună a soților. Dacă nu există o astfel de lege, atunci legea bărbatului are precădere.

§ 5. *Regimul matrimonial.* — Regimul matrimonial este supus în principiu convențiunei părților. În lipsa însă a unei convențiuni, situațiunea bunurilor va fi determinată de legea națională ce bărbatul avea la data când s'a celebrat căsătoria, dându-se astfel legii bărbatului o precădere. Celelalte articole sunt relative la detalii, urmărindu-se prin ele să se reglementeze diferite ipoteze ce ar putea surveni.

§ 6. *Filiațiunea și raporturile juridice dintre părinți și copii.* — Acest paragraf face o distincțiune între copilul legitim și cel natural. În ceea ce privește copilul legitim, în cazul unui conflict de lege, legea care are precădere este aceea a tatălui din momentul nașterii copilului, sau dacă la această epocă tatăl era mort, din momentul morții lui.

În ceea ce privește raporturile juridice dintre părinți și copil, ele sunt guvernate, în ipoteza că tatăl trăiește, de legea tatălui, afară bine înțeles când copilul și-a schimbat le însuși naționalitatea. În această din urmă ipoteză va patrona cea din urmă lege comună tatălui și copilului.

Legitimarea va fi supusă legii naționale a tatălui, iar adopțiunea, legii naționale a adoptatorului.

Insușirile cerute pentru a fi adoptat sunt supuse legii adoptatului.

Evident că din aglomerarea atâtor condițiuni vor rezulta situațiuni greu de rezolvat. Astfel ne întrebăm dacă un francez ar vrea să adopte un român, care din cele două legi ar avea precădere, întrucât legea română cere o deosebire de etate de 18 ani între adoptat și adoptator, atunci când legea franceză nu cere decât 15. Se va putea face o adopțiune cu o deosebire de etate numai de 15 ani, atunci când această condițiune privește în egală măsură atât însușirile adoptatorului, cât și cele ale adoptatului, și în schimb, legea franceză nu cere decât 15 ani mai mare decât adoptatul, cât și însușirile adoptatului, cât și cele ale adoptatorului, și în schimb, legea franceză nu cere decât 15 ani mai mic ca adoptatorul?

În ceea ce privește filiațiunea nelegitimă se face o deosebire între filiațiunea nelegitimă, care prevede efecte de stare civilă și cea care nu prevede decât o obligațiune alimentară.

În primul caz, efectele se vor stabili conform legii naționale a părintelui la data nașterii sau la data când s'a pornit acțiunea, dacă această din urmă lege este mai favorabilă copilului.

În cel de al doilea caz, legea care se va aplica va fi legea națională a copilului la data nașterii, adică legea mamei.

Urmează deci că un copil natural născut dintr'un tată român și o mamă germană, va putea beneficia în cazurile prevăzute de legea română, de o filiațiune cu efecte de stare civilă, atunci când unul născut dintr'un tată german și o mamă română, nu va putea obține acest beneficiu, întrucât codul civil german nu cunoaște astfel de efecte.

§ 7. *Ocotirea legală* a persoanelor incapabile sau restrânse în capacitate, oricare ar fi natura bunurilor și oriunde le-ar fi așezarea, va fi numai în căderea autorităților și legilor statului al cărui supus este cel care are nevoie de ocotire, (art. XXXV).

Totuși, pentru străinul domiciliat sau cu reședința în România, autoritățile române au cădere să ia în chip vremelnice măsurile de ocotire prevăzute de legea română, până la intervenția autorităților străine.

Pentru românul domiciliat în străinătate, aceste măsuri sunt în sarcina agenților diplomatice sau consulare.

SEC. II. *Bunurile și drepturile reale*. — Principiul care guvernează bunurile mobile și imobile în ipoteza conflictului de legi este acela al competenței *rei sitae*. Proiectul aduce deci sub acest raport o inovațiune, în ceea ce privește mobilele, care mai cu seamă în doctrina mai veche ascultau maximei „*mobilia personam sequuntur*”, maximă care în definitiv nu însemna că mobilele ar fi supuse statutului personal al proprietarului, ci unui statut real fictiv, pe baza unei prezumțiuni anume că ele neavând o situațiune fixă, erau prezumate a fi situate la domiciliul proprietarului.

Celelalte articole ale acestei secțiuni sunt referitoare la diferite situațiuni în care se pot afla mobilele, precum și la diferite drepturi mobiliare, reglementând detaliile pe care autorii au putut să le prevadă.

Întrucât însă, după cum am spus la început, toate aceste dispozițiuni sunt de domeniul dreptului internațional privat, nu facem decât să le semnalăm și să trecem.

SEC. III. *Actele juridice*. — Această secțiune se ocupă de forma și de efectele actelor juridice.

§ 1. *Forma actelor juridice*. — Acest paragraf proclamă principiul „*locus regit actum*”, adică principiul clasic care este înscris și în codul actualmente în vigoare în al. III al articolului 2.

Acestui principiu se aduc însă oarecari excepțiuni în vederea unor situațiuni determinate. Astfel se dă agenților diplomatici și consulari români atribuțiunile tribunalului de notariat dacă actele sunt făcute în străinătate între români sau chiar între străini în ipoteza în care ele ar urma să fie executate în România sau s'ar referi la anumite bunuri aflate în România.

§ 2. *Cerințele de fond și efectele actelor juridice*. Dacă din dispozițiunile legii române nu reiese altfel, atât condițiunile de fond cât și efectele actelor juridice sunt supuse legii locului unde părțile le au încheiat, (*Lex loci contractus*).

Restul paragrafului se pierde în reglementarea multiplelor ipoteze ce s'ar putea prezenta și pe care autorii au putut să le prevadă, înștiințând excepțiuni care dau textului o formă greoaie și neprecisă.

SEC. IV. *Răspunderea civilă*. — Ca idee principială, găsim în această secțiune — ceea ce de altminterea nici nu mai era nevoie de arătat — că legea locului unde paguba a fost pricinuită, va hotărî dreptul la despăgubire.

SEC. V. *Prescripțiunea*. — Ea va fi supusă legii care se aplică obligațiunei sau dreptului ce urmează să se prescrie.

SEC. VI. *Moștenirea și donațiunea*. — În articolul LVI care este cel de principiu se arată că chemarea moștenitorilor, rândul, nevrednicia, quotele, raportul, rezerva, partea disponibilă, vor fi determinate de legea națională ce defunctul avea la data morții, oricare ar fi natura și oriunde ar fi așezate bunurile. Desigur că acest principiu ar putea fi discutat, dar lăsam discuția în seama internaționaliștilor.

În ceea ce privește donațiunea, se arată că incapacitățile de a da sau de a primi vor fi hotărâte de legea națională a dispunătorului.

De ce incapacitatea de a primi să fie determinată de legea celui care dă? Celelalte articole sunt mai puțin importante.

SEC. VII. *Dispozițiuni comune*. — Aceste dispozițiuni comune nu sunt în realitate decât prescripțiuni de ordin mai general.

Majoritatea textelor din aceste dispozițiuni comune sunt redactate într'un stil greoi și apocaliptic. Ci-ăm: Art. LXVII „*Legea națională a românului, care poartă unei legi străine are o altă naționalitate, va fi legea română*”.

Am putea cita multe de acest fel. Noi credem că în nici un caz, astfel de redactări — chiar dacă textele ar fi traduse — nu trebuie să pătrundă într'un cod, care trebuie să fie clar, precis și cât se poate de înțelesul imprecinatului. Cu texte redactate ca cel arătat mai sus, desigur că foarte mulți își vor bate capul să înțeleagă ce a vrut legiuitorul să spună.

Este necesar, înainte de a termina, să reproducem articolul LXXIII: „*Dispozițiunile cuprinse în titlul de față, precum și în general dispozițiunile sistemului român de drept internațional privat, se vor aplica numai dacă convențiunile internaționale în vigoare nu vor dispune altfel*”. Și atunci se naște o întrebare: Este bine să se introducă într'un cod civil o serie de

dispozițiuni, fără constanță, de mute ori inaplicabile și în orice caz susceptibile de a fi desființate sau modificate prin orice convențiune dintre state ?

În concepțiunea noastră, după cum am arătat și la început, un cod reprezintă o operă care trebuie să ofere cel puțin constanța unui principiu.

Tot ce azi este și mâine poate să nu mai fie trebuie cu grijă și cât mai mult posibil înlăturat din cod. Astfel de dispozițiuni încercă codul, imprimându-i caracterul de precar și demodat.

Iată pentru ce socotim că dispozițiunile mai sus arătate cu infinitel lor detalii și excepțiuni, cu acele permanente *dacă și când inerente* excepțiunilor și detaliilor, trebuiesc scoase din cod.

De ce autorii anteproiectului dacă au socotit necesară o legiferare în această direcție, n'au urmat modelul codului civil german, adunând toate aceste dispozițiuni într-o lege aparte ?

(va urma)

NIC. G. VRĂBIEȘCU
Doctor în Drept din Paris
Avocat

OBSERVAȚIUNI SUMARE

Asupra Anteproiectului de Cod Civil

1) În intenția mea nu este să fac o dare de seamă critică asupra anteproiectului. Presupun dimpotrivă proiectul cunoscut și în cele ce urmează vreau numai să arăt care sunt după a mea părere îmbunătățirile ce ar trebui aduse și soluțiunile ce ar fi trebuit adoptate.

Mă voi ocupa deocamdată numai de Capitolul I din titlul preliminar, capitolul intitulat „Dispozițiuni generale”.

2) Prima chestiune de care se ocupă acest capitol este sfera de aplicațiune a legii și felul în care urmează să procedeze judecătorul când nicio dispozițiune a legii nu e aplicabilă speței.

Prima parte a chestiunii e rezolvită larg, și juridic: „*Legea se va aplica tuturor stărilor de fapt care sunt cuprinse în înțelesul dispozițiunilor sale*”.

Pentru cazul când textul de lege lipsește, anteproiectul prevede că „*instanța judecătorească își va înțemeia hotărârea pe obiectul țării, iar în lipsă de asemenea obicei, va hotărî potrivit regulii ce ar consfinți, dacă ar fi în căderea ei să facă legea*”.

În acest al doilea alineat al art. I, anteproiectul nu mi se pare nici destul de clar, nici destul de just.

Fără îndoială. — deși anteproiectul nu o spune — legea specială (chiar dacă nu e civilă) se va aplica înaintea obiceiului țării. Ce se va întâmpla însă dacă obiceiul țării nu există, dar în schimb se ală uzuri locale? Va hotărî și atunci instanța „potrivit regulii ce ar consfinți dacă ar fi în căderea ei să facă legea”? S'ar chema în asemenea caz a lăsa o „*inveterata consuetudo*” și o „*opinia necessitatis*” la arbitrul unui magistrat de multe ori străin de localitate, în orice caz care poate inclina personal spre altă soluție decât aceea a uzului local.

Și totuși aceasta e opinia autorilor anteproiectului (vezi pag. 25 din expunerea de motive), care admit că uzurile locale ca izvor de drept numai acolo unde legea le recunoaște.

Oare atât de puțin să fi pătruns în anteproiect teo-

riile noi asupra finalității drepturilor? A spune asta ar fi eronat, din contra anteproiectul aplică larg aceste teorii. Numai unei regretabile uitări a punctului de vedere finalist (și poate unei lipse de revizuire a anteproiectului în părțile lucrute la început, acum 6-7 ani) se datorește eliminarea uzurilor locale din ordinea succesivă a izvoarelor de drept.

După cum de altfel tot eronat s'a omis jurisprudența și doctrina ca îndreptar obligator, deoarece nu e avantajos ca fiecare magistrat să facă legea (chiar dacă numai în cazuri de speță) fără a fi obligat să tină seamă de făgașurile deja croite.

Și fiindcă vorbim despre dreptul judecătorului de a face legea (în cazuri de speță), e locul să arăt că însăși redactarea „potrivit regulii ce ar consfinți dacă ar fi în căderea ei să facă legea” nu mi se pare cea mai bună.

Vestitele creațiuni pretoriene ale jurisprudenței moderne s'au mărginit în a recunoaște ca valoare de drept anume instituții și a le defini caracterele, aplicându-le apoi la speță. O asemenea lucrare nu se poate măcar concepe că ar putea fi făcută în mai multe feluri și cu diverse rezultate, fiindcă e o lucrare de analiză științifică și știința n'are decât un singur ansamblu de metode.

Pentru cazurile nelegiferate (și doar acelea sunt mai interesante fiindcă sunt dreptul în evoluție), anteproiectul vrea însă să reinvie jurisdicția adevărat pretoriană fără măcar a impune garanția minimală a acesteia: *edictul*, care lega pe pretor asupra soluțiunii.

Cine va împiedica pe judecător ca dela o zi la alta să schimbe regula de drept „ce ar consfinți dacă ar fi în căderea ei să facă legea”? Și ce autoritate vor mai avea hotărârile în care dela o zi la alta, regulile de drept se vor bate cap în cap ?

Toți cei care *practicăm* dreptul, știm doar ce plagă constituie frecvența variație a jurisprudenței înaltei noastre Curți de casație, plagă în pericol a se mări prin distribuirea recursurilor și la Curțile de apel.

Tendința întregului drept modern, a fost de a îngradi abitrarul judecătorului, fixând în penal un maximum și un minimum al pedepsei, iar în civil silind pe judecător să-și motiveze hotărârile nu pe elemente interioare, ci pe elemente *exteriore* legii, obicei, natura lucrurilor, eventual chiar echitatea, care nu e de cât un reflex al opiniei publice, adică tot ceva exterior.

Anteproiectul vrea să răstoarne această tendință, cerând judecătorului să judece pe elemente interioare și făcând astfel din judecător un soi de arbitru, fără însă a lua în schimb garanțiile compromisului și necerându-i măcar să judece „*ex bonus et aequus*”.

Mi se pare deci necesar ca *menținând judecătorului obligația de a judeca în orice speță, să i se indice totuși izvoarele de unde să-și tragă judecata*. Și aceste izvoare ar fi cam acele indicate de codul civil austriac (art. 7) și cel italian (art. 3): *Uzuri generale, uzuri locale, interpretare analogică, jurisprudența și doctrina (principiile generale ale dreptului)*, în sfârșit echitatea (*dreptul natural și circumstanțele cauzei*).

Deși despre echitate ar mai fi ceva de spus și iată ce: Este oare cu puțință de închipuit că un judecător își va motiva hotărârea pe inequitare? Desigur că nu, deci a introduce echitatea ca ultim izvor de drept e întrucâtva superfluu.

Din această ultimă observație reiese că și art. VI al titlului preliminar este superfluu, deoarece niciun judecător — atunci când legea lasă cazul la socotința

sa — nu va hotări potrivit inechității. Singura explicație a art. VI (explicație rezultând și din expunerea de motive pag. XXVII) ar fi evitarea unei interpretări prea strâmte a libertății de apreciere în asemenea cazuri. Dar asta se putea exprima mai simplu și mai exact dacă se adăuga la art. I un aliniat în cuprinderea următoare:

„Judecătorul va avea deplină libertate de apreciere atunci când legea lasă cazul la socotința sa ori îl însărcinează să hotărască ținând seamă de împrejurări sau de temeinice motive”.

3) Art. III, din anteproiect se ocupă despre conflictele de legi în timp, așa numitul drept intertemporal sau tranzitor. Cu privire la art. III este de mirare atât că s'a păstrat redactarea vechiului art. 2 din codul Napoleon (art. I din c. civ.) cât și faptul că s'a păstrat scurtimea textului. Este în adevăr, de mirare, pentru că printre redactorii anteproiectului este d-l profesor G. Plastara, care în ultima vreme s'a ocupat intens de dreptul tranzitor și care în cursul ce face la Universitatea din București, cași în articolele ce a publicat (1) a arătat, urmând capitolul cu capitolul pe P. Roubier și în deplin acord cu el (2) defectele art. 2 din codul Napoleon.

Singura explicație ar fi că titlul preliminar e redactat înainte de 1929, dată la care a apărut epocala carte a lui Roubier.

Ca și Affolter (3), Roubier a arătat că „trebuie să se distingă între: 1) aplicarea retroactivă a legii noi; 2) aplicarea imediată a legii noi; 3) aplicarea întârziată a legii vechi (ceia ce autorii italieni numesc aplicarea ultraactivă a legii noi). Roubier mai adaugă și retroactivitatea atenuată, ca un alt grad de retroactivitate.

Iar d-l Traian Broșteanu în recenta d-sale carte vrea să meargă încă mai departe, deosebind diferite grade de retroactivitate și ultraactivitate.

În fața unei atari complicații, se face actualul art. 1 din cod.civ., menținut prin art. III din titlul preli-

1) Dreptul 1931 no. 15 și Pandectele Române 1932, no. 1—5.

2) P. Roubier, Les conflits des lois dans le temps.

3) Fr. Affolter, System des Deutschen bürgerlichen Uebergangsrecht. Întreaga bibliografie se găsește în Roubier și în cartea Tr. Broșteanu: Arbitrariul și relativitatea formulelor doctrinale cu privire la aplicarea legilor în timp.

4) L. cit. Prin asemenea multiplicitate de gradații d-l Broșteanu caută să ajungă la o concluzie pe care o socot greșită și primejdioasă. Concluzia d-sale ar fi că neputința formulelor juridice de a îmbrățișa unitar toate gradele de retro și ultra activitate, ar trebui să dea loc la deplina libertate de apreciere a judecătorului în privința aplicării retroactive a legii. Această concluzie e însă greșită pentru două motive: 1) D-l Broșteanu vrea să calificăm și genurile ca spețe, lucru inadmisibil în știință — deși în toate științele naturale marginile între diferitele genuri și spețe sunt vagi, ele încălcându-se, prin faptul existenței a numeroase tipuri intermediare. 2) Neputința unei formule juridice de a îmbrățișa unitar o sumă de fenomene juridice, nu poate duce decât la concluzia că e nevoie de două formule sau de altă formulă, nicidecum la concluzia antiștiințifică a lepădării de formule și legi juridice. Concluzia e și primejdioasă, pentru motivul dezvoltat mai sus că ar înlocui judecata pe elemente exterioare cu aprecierea interioară.

De altfel asupra cărții d-lui Broșteanu sper să revin în alt cadru.

minar? El se ocupă numai de aplicarea retroactivă a legii, oprind-o. Despre aplicarea imediată a legii noi, despre aplicarea întârziată a legii vechi, și în ce cazuri anume, art. III nu se ocupă.

Și doar cel puțin despre aplicarea întârziată a legii vechii, ar fi trebuit să se ocupe, art. 17 și 19 din Constituție punând problema drepturilor câștigate — adică problema aplicării întârziate a legii vechi, deși nici chestiunea aplicării imediate a legii noi nu este de neglijat.

Art. III trebuie deci refăcut complect. Mai mult, el trebuie scos din cap. I al titlului preliminar și dezvoltat într'un capitol separat, așa cum s'a făcut cu aplicarea teritorială a legii. Conflictul de legi în timp nu e mai puțin important decât conflictul de legi în spațiu.

Acel capitol va trebui să ne spună dacă distincția trebuie făcută între drepturi câștigate și expectative, sau între lucruri judecate (causae finitae) și nejudicate (causae pendentes), sau între situații juridice consolidate (facta praeteritae) situații juridice în curs de consolidare (facta pendentes) și situații juridice viitoare (facta futura).

Acel capitol va mai trebui să ne sune dacă înțelege a lua ca principiu aplicarea imediată a legii noi — și în acest caz care sunt excepțiile, — sau înțelege a lua de principiu perzistența legii vechi, desigur iarăși arătându-ne excepțiile.

În sfârșit, va trebui să ne spună cum înțelege retroactivitatea: ca neputința de a se atinge de drepturi câștigate, sau cum altfel? Ori, poate cum o înțelegea art. 7 din codul Calimah? (5).

Va mai trebui să ne spună acel capitol când aplică retroactivitatea atenuată și când are voie judecătorul să aplice retroactiv o lege a cărei retroactivitate n'a fost declarată expres de legiuitor.

Și ca să isprăvim, acel capitol va trebui să ne definească legea interpretativă (căci legiuitorul numește de multe ori interpretativă o lege retroactivă simplă, iar alteori nu dă numele de interpretativă unei legi care este totuși așa). Va mai trebui acel capitol să ne arate cum înțelege să soluționeze conflictele de drept tranzitor cu privire la termene, decăderi și prescripții.

4) Abia acum e locul să ne ocupăm de art. II din anteproiect. Și consider că și în anteproiect e necesar ca art. II să fie pus după art. III. Iată motivele:

Atâta vreme cât nu s'a stabilit care dintre legi (nouă sau veche) se aplică unor anume situațiuni juridice, este fără sens să se stabilească data aplicării legii noi. Această fixare de dată formează în realitate o raliere indirectă a anteproiectului la principiul aplicabilității imediate a legii noi și devine atunci evident că locul art. II este în interiorul capitolului care ar trebui să înlocuiască art. III. Dacă însă se menține un singur articol pentru principiile dreptului tranzitor, atunci locul unui articol de speță (cum e art. II) este după articolul de principii.

În afară de aceste observații, mai sunt de făcut alte două asupra art. II:

Prima observație este că fixarea datei de 3 zile dela publicare nu e fericită. Dacă în adevăr vrem să ținem seama de neputința provinciei de a lua cunoștință

5) Legile nu au putere lucrătoare până a nu se publica, pentru aceea dar nu lucrează asupra faptelor ce s'au săvârșit mai înainte, nici asupra driturilor ce s'au câștigat mai înainte de publicare.

de Monitorul Oficial în ziua apariției, atunci trebuie să ținem o socoteală reală și nu una fictivă, fixată la trei zile. Să presupunem o regiune inundată, cum au fost atâtea în 1932. Ar trebui lăsat părților obligația de a proba data când Monitorul Oficial ar fi putut ajunge acolo. Dacă însă nu vrem să mergem așa departe, atunci să rămână termenul de trei zile, dar în schimb să se permită proba contrarie pentru a dovedi că termenul ar trebui să se socotească mai lung (6).

A doua observație privește variația materiei de care se ocupă legile, variație care face ca uneori ele să aibă nevoie de aplicare cu totul urgentă. De ex. legile privitoare la valută, la siguranța publică, etc. Sprijinită pe aceste două observații, concluzia mea este că legea trebuie să fie aplicată *cași până acum* din momentul apariției în Monitor, permițându-se proba contrară pentru a dovedi că termenul ar fi trebuit să fie mai lung și exceptându-se dela această probă legile care prin natura lor au nevoie de o aplicare imediată în toată țara.

5) Despre abrogare se ocupă art. IV din titlul preliminar.

N'am nimic de zis împotriva neadmiterii abrogării prin desuetudine, deoarece se admite constant că uzul contrar legii nu este admisibil. Însă al'n'atul al doilea al art. IV se ocupă de abrogarea tacită și în această privință, toate cele spuse mai sus despre art. III din titlul preliminar ar fi de repetat și aci. În adevăr, abrogarea tacită a unei legi noi dă loc la aceleași conflicte la care dă loc aplicarea unei legi noi, toate chestiunile de drept tranzitor se ridică într'un caz ca și în ce'ălalt. Două cazuri speciale sunt însă de relevat, fiindcă mi se pare greșită soluțiunea pe care le-o dă anteproiectul:

E vorba întâi de abrogarea tacită prin faptul că „legea nouă rânduiește pe deantregul o materie cuprinsă într'o lege veche” (abrogarea prin praeteritiune). În afară de faptul că și tradiția doctrinală e contrarie (vezi de ex. Dalloz, rep. vol. 44 pars. II, vo. Volonte no. 67), dar atât codul civil actual cât și întreaga noastră tradiție legislativă, au adoptat sistemul contrar legea veche nefiind abrogată decât unde e contrară celei noi.

Nu văd de altfel motivele pentru care s'a admis în anteproiect sistemul abrogării prin rânduire nouă, chiar dacă nu există contrarietate. Dacă n'ar fi decât avantajul de a permite soluții jurisprudențiale bazate pe lege și nu pe celelalte izvoare enumerate în art. I din anteproiect, încă ar trebui menținute dispozițiunile legii vechi în cazurile în care legea nouă n'a reglementat.

Al doilea caz privește derogarea pe care anteproiectul o aduce principiului „generalia specialibus non derogant”. Aliniatul al treilea din art. IV zice în adevăr: „Dispozițiunile unei legi generale nu vor abroga dispozițiunile unei legi speciale decât dacă voința legiuitorului de a le abroga ar reieși vădit din obiectul sau scopul legii generale”.

Socot greșită tendința de a admite abrogarea tacită a unei legi speciale prin scrutarea intenției legiuitorului.

6) În ultimul moment, citesc în *Pandectele Române* 1932, caetul 6-7, partea II-a, pag. 79, decizia 170 din 1932 a Curții de apel Cernăuți s. II-a, prin care se hotărăște că o lege nu poate fi obligatorie decât după ajungerea ei la cunoștința publică. Iar în notă, d-l A. Antoniu se raliază soluției, citând și rezolvarea chestiunii în dreptul comparat.

rului. Comerțul (negotium-ul) juridic cere maximum de siguranță, de aceea începând cu cele XII tabe, dreptul pozitiv a mers mă'indu-se neconținut, cel puțin în legislația cu originea în dreptul român. Tot mă'rindu-se, a mers și tendința de a nu aplica o lege în contra drepturilor câștigate. Cum deci se poate extinde libera apreciere a judecătorilor atunci când chiar acolo unde ea este necesară, am arătat că trebuie îngrădită, silind'o să se sprijine pe elemente exterioare, uzuri, jurisprudențe, etc. Cu atât mai mult, de altfel cu cât nimic nu oprste pe legiuitor să abroge expres legea specială, fie numind-o, fie inserând în lege dispoziția că sunt abrogate legile contrarii, indiferent dacă sunt generale sau speciale.

6) Principiul că legile excepționale și decăderile sunt de strictă interpretare, este cuprins în art. V al titlului preliminar. E însă regretabil că s'a omis a se soluționa chestiunea dacă și nulitățile nu sunt în'otdeauna de strictă interpretare. Se știe în adevăr (7) că nulitățile nu sunt întotdeauna de strictă interpretare, altfel ar urma că dispoziții dirimante din lege să rămână — mai ales în materiile cu caracter procedural — fără sancțiune. Chiar despre decăderi se poate discuta acelaș lucru (8).

7) Art. IX din titlul preliminar declară nule actele făcute în fraudă legilor de ordine publică sau a bunelor moravuri.

E de observat mai întâi că această dispoziție ar fi încăput în art. VII care se ocupă de nulitatea actelor contrarii legilor de ordine publică și bunelor moravuri. Mai important este însă că așa generală cum este, anularea decretată de art. IX este excesivă. Si este excesivă fiindcă înseși legile de ordine publică au uneori grije să declare că fraudă la ele dă loc numai la amenzi, ex.: legea timbrului.

Desigur că în ce privește bunele moravuri, orice act făcut împotriva lor trebuie anulat, fie că e direct contrar bunelor moravuri, fie că e vorba de o fraudă care dă aspect legal unui act în realitate contrar bunelor moravuri (9). Chestiunea cauzei ilicite sau a motivului determinant ilicit, face anularea necesară în toate cazurile. Dar atunci când e vorba de un act făcut legal printr'o fraudă la o lege de ordine publică, soluțiunea nu se mai impune oriunde cu aceeași tărie. Și anularea trebuie exclusă după părerea mea nu numai acolo unde legea arată alte sancțiuni pentru fraudarea ei, ci și în alte situațiuni și mai ales în situația în care fraudă la lege se face printr'un act perfect legal în baza altei legi (10).

8) Art. X al titlului preliminar consacră teoria finalității drepturilor, teorie care în doctrină nu mai are advesar. Găsesc însă aliniatul doi prea blând și vag ca exprimare a represiunii abuzului de drept:

„Exercițiul abuziv al drepturilor nu va fi ocrotit de lege”. Dar cum oare, pedepsit nu va fi de loc abuzul de drept? A nu fi ocrotit înseamnă că într'o acțiune bazată pe un abuz de drept reclamantul nu va putea triumfa, nu va fi „ocrotit” de judecător în numele legii. Dar dacă reclamantul este cel care a suferit

7) Vezi mai ales R. Jappiot: *Traité de procédure civile*.

8) Idem, *ibid*, vezi și art. 733 pr. civ. rom. pentru termene.

9) Vezi ultimul stadiu al chestiunii în notele d-lui Paul Esmein din Sirey 1931 *passim* și în referințele citate.

10) Ex.: cesiunea creanțelor poate fi înlocuită legal printr'un mandat irevocabil dat în favoarea unui terțiu, timbrul cesiunii e fraudat.

rit abuzul? Atunci desigur că exercițiul abuziv va fi pedepsit printr-o condamnare, ceiace înseamnă mai mult decât lipsa de ocrotire a păritului și anume înseamnă ocrotirea activă a reclamantului.

Aliniatul II al art. X trebuie deci lărgit pentru a conține și ocrotirea activă a celui care suferă abuzul de drept.

9) În sfârșit, art. XI din anteproiect consacră principiul „error communis facit jus”, principiu aplicat mai ales în teoria eredelui aparent.

Redactarea art. XI merită admirația noastră pentru felul în care reușește a exprima principiul și în același timp modalitățile lui de aplicare.

Cu privire însă la aceste modalități de aplicare, mai este ceva de spus:

Pentru a se înțelege mai bine cele ce urmează, mă refer la pag. XXXII din expunerea de motive a anteproiectului, unde se află următoarea explicație a condițiilor aplicării art. XI:

„Increderea eronată în aparență, nu va îngădui validarea actului încheiat în această eroare decât dacă a fost de neînving. Aceasta presupune din punct de vedere obiectiv, că eroarea era obștească, iar din punct de vedere subiectiv, că cel amăgit a fost de bună credință, iar pe de altă parte că a făcut toate diligențele obișnuite în raporturile de afaceri de aceiași natură, pentru a controla aparența.

De altfel, hotărârea este lăsată la aprecierea judecătorului, care va folosi puterile ce-i sunt conferite prin art. VI”.

Ultimul aliniat vreau să-l critic, aliniat care a găsit răsunet în art. XI prin cuvintele: „ținând seama de împrejurări” ceea ce înseamnă că ne vom raporta la art. I și VI din anteproiect.

Mă refer în ce privește în general libera apreciere a judecătorului, la critica ce am făcut mai sus art. I și VI. Dar în special în această materie libera apreciere trebuie îngăduită, expunându-se în însuși corpul legii cele trei condiții ale eroarei comune: eroare obștească, bună credință și titlu aparent (ceiace presupune diligențe suficiente care fac eroarea de neînțeles). Liberă apreciere a judecătorului permite ușor a se înlătura cea de a treia condiție, adică diligența, dovadă decizia 150 din 1931 a Curții de apel București s. III, publicată în *Jurisprudența Generală* no. 21 din 1931, unde citim că soțul *uzufructuar prin testament*, trebuie socotit erede aparent, *chiar dacă atunci când vinde proprietatea indică testamentul*.

M. LEMEȘ,

Avocat — București

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUST. SEC. I-a

Audiința de la 27 Iunie 1932

Președinția D lui D. VOLANSCHI Prim-Președinte

Radu Buznea zis Crișu cu Anica Șerban Buznea

Decizia Nr. 887

Copii legitimi. Filiație naturală. Acte de naștere. Posesie de Stat. Forță probantă. (Art. 292 și 293 c. c.).

Acte de naștere. Declarații de maternitate cuprinse în ele. Posesie de Stat. Veritatea și falsitatea lor. Chestie de fapt.

Stare civilă. Posesie de stat conformă actului de naștere. Probe contrarii. Inadmisibilitate (art. 295 c. c.).

1. Potrivit art. 292 c. c., filiația copiilor legitimi se dovedește prin actele de naștere, trecute în registrele stării civile; — în caz de contrarietate între actul de

naștere și posesiunea de Stat se dă preferință, până la proba contrarie, actului de naștere.

Pentru a avea această putere probantă, trebuie ca mențiunile din actul de naștere, pe baza cărora urmează a se stabili filiația legitimă, să fie conforme cu realitatea, căci dacă aceste mențiuni sunt false și în același timp sunt contrazise prin posesia de Stat, în acest caz actul de naștere nu mai poate face dovada filiațiunei, care potrivit art. 293 c. c. se face prin posesiunea de Stat.

Prin urmare, actul de naștere nu constituia o probă absolută în materie de filiațiune decât dacă este coroborat de o posesie de stat constantă, neîntreruptă și conformă lui dela naștere și până la data contestațiunii posesiunii de Stat.

2) Chestiunea dacă declarațiunea de maternitate cuprinsă într-un act de naștere este sau nu falsă, cum și chestiunea posesiunii de Stat, sunt chestiuni de fapt.

3. Potrivit art. 295 c. c., nimeni nu poate contesta starea civilă a aceluia care are o posesiune de Stat conformă titlului său de naștere și orice probă contrarie este inadmisibilă.

Curtea.

Ascultând cetirea raportului făcut de d-l Consilier S. Tipei, pe d-nii av. D. C. Várnay și Lazăr Văleanu în desvoltarea și combaterea motivelor de casare și pe d-l Procuror General C. Viforeanu, în concluziuni și

Deliberând,

Asupra recursului introdus de Radu Buznea, zis Crișu și Anica Șerban Buznea în contra deciziunei no. 210 din 1931, dată de Curtea de Apel Galați s. II-a.

Având în vedere motivele de casare:

„Violarea art. 286, 288, 292, 293 și 294 cod. civ. a principiului probelor, omisiune esențială și exces de putere.

Copiii concepuți în timpul căsătoriei, au de tată legitim pe soțul mamei lor.

Dovada filiațiunei se face cu actul de stare civilă, iar în lipsa lui e îndestulătoare posesiunea de stat constantă. Când posesiunea de stat nu e conformă cu actul de naștere, ea nu produce efectele utile; credința e acordată actului cât timp terții n'au dovedit contrariu și în acest caz, căutarea maternității legitime este permisă; dovada se face conform dreptului comun, contestațiunea legitimității materne nedovedită în sensul legii nu anihilează actul de naștere, proba filiațiunei legitime ce el o constată.

Dovezile cu martori cerute pentru a stabili identitatea și nașterea maternă sunt admisibile și utile. Posesiunea de stat, de copil legitim al Elenei și Constantin Crișu atribuită mie de Curtea de Apel, nu e valabil dovedită în sensul art. 294 cod. civ. și nu se vede nici o dovadă că am fost tratat de către aceștia ca fiu legitim al lor, în mod constant dela naștere, ci numai acte emanate dela mine făcute pro-cuaza. Dovada cu martori cerută de noi pentru a înlătura echivocul că sunt născut la 131 zile dela nașterea sorei mele Elisabeta Buznea, nu e o contestație a posesiunei de stat a filiațiunei legitime a acesteia, ci o explicație a unor fapte, din care Curtea trage o prezumție gravă că eu nu sunt copilul legitim al Anicăi și Șerban Buznea, că deci ea este admisibilă.

Elena R. Bezdadea, cu autorizația soțului Radu Bezdadea, a intentat o acțiune în revendicare, în contra noastră Radu Buznea zis și Radu C. Crișu și Anica Șerban Buznea și Șerban Buznea, cerând să fim obligați a lăsa în plină proprietate imobilul ce-l deținem în Brăila, strada Griviței

nr. 10, cumpărat de reclamantă dela soții Anica și Șerban Buznea, în baza unui act de vânzare pe care și ei pretind că-l aveau ca succesiune dela defuncta lor fiică Elisabeta Șerban Buznea.

La acțiunea în revendicare, eu recurentul Radu Buznea am obiectat că părinții mei Anica și Șerban Buznea, nu puteau vinde reclamantei Elena R. Bezdadea mai mult de o jumătate din imobilul revendicat, rămas de pe urma defunctei mele surori Elisabeta Șerban Buznea, cealaltă jumătate îmi aparține mie recurent, în virtutea dreptului meu de succesor la averea defunctei mele surori Elisabeta Șerban Buznea și că deci cererea să-i fie respinsă pentru partea mea de o jumătate din imobil.

Reclamanta dela instanțele de fond, mi-a opus, că eu Radu Buznea, zis și Radu C. Crișu, nu sunt născut din căsătoria Anicăi și Șerban Buznea, că eu nu sunt fiul legitim al Anicăi și Șerban Buznea, pentru motivul că, deși în dovedirea filiațiunii mele legitime, mă servesc de actul meu de naștere nr. 1507 al Oficiului Stărei Civile Galați, care constată nașterea mea la 5 Noembrie 1880 din părinții Anica și Șerban Buznea, în act tatăl declară nașterea, dar întrucât din actul de naștere al sorei mele Elisabeta Șerban Buznea, se constată că ea s'a născut la 24 Iunie 1880, că, dela nașterea ei până la nașterea mea fiind patru luni și 11 zile, acest fapt constituie o imposibilitate naturală. Că, întrucât eu recurentul dela 10 Aprilie 1908, când m'am căsătorit și până astăzi, am purtat numele de Radu Constantin Crișu, rezultând aceasta din diverse acte dela dosar, că din aceasta rezultă ca eu am o posesie de stat de fiu legitim al Elenei și Constantin Crișu, că deci nu sunt fiul legitim al Anicăi și Șerban Buznea și deci nici fratele Elisabetei Șerban Buznea, la succesiunea căreia, eu am pretențiunea de succesor pe o porțiune de jumătate din imobilul din litigiu.

Am cerut, în apelul meu înaintea Curței de Apel proba cu martori pentru a stabili un fapt care să explice nașterea mea la patru luni și unsprezece zile de a sorei mele Elisabeta Șerban Buznea prin faptul că ea a fost concepută în afară de căsătoria părinților noștri, pentru a explica că termenul gestațiunii mele, fiind în termenul legal, dela contractarea căsătoriei părinților mei, Anica și Șerban Buznea, corespunde și în drept și în fapt prin nașterea sorei mele la un termen mai îndepărtat, de concepția mea, egală gestațiunii celei mai scurte de 180 zile, a explica în fapt nașterea mea firească. Curtea de Apel deși constată în drept că nașterea Elisabetei Șerban Buznea, e la un termen mai scurt decât gestațiunea cea mai scurtă de 180 zile, ea fiind născută la 24 Iunie 1880, iar căsătoria părinților fiind la 7 Februarie 1880, nu influențează acest fapt în drept calitatea ei de fiică legitimă a Anicăi și Șerban Buznea, prin avantajile ce le acordă legea copiilor concepuți în afară de căsătorie (vezi art. 288 cod. civ.).

Totuși Curtea îmi respinge această probă cerută ca inadmisibilă, întrucât noi tindem prin această probă a contesta starea civilă a Elisabetei Șerban Buznea, care are o posesiune de stat de fiică legitimă a Anicăi și Șerban Buznea, conform actului său de naștere. Curtea de Apel face o eroare de drept, dovada cerută nu e o constatare a Statului civil, ci o explicație în fapt a gestațiunii mele naturale, care corespunde în drept că eu sunt conceput și în termenul de gestațiune prevăzut de art. 286 cod. civ., cum legea în drept mă prezumă ca fiu legitim al Anicăi și Șerban Buznea, fiind conceput și născut în căsătoria părinților mei Anica și Șerban Buznea, conform actului meu de naștere. Eu m'am născut la 5 Noembrie 1880, iar părinții mei s'au căsătorit la 7 Februarie 1880, deci sunt născut la un interval de 8 luni și 28 zile dela contractarea căsătoriei. Căci dacă legiuitorul

acordă în drept conform art. 288 Cod. civ. copiilor născuți în căsătorie la un termen mai scurt decât cea mai mică gestațiune de 180 zile dela contractarea căsătoriei, nu este ea în contradicție cu calitatea de copil legitim cu faptul gestațiunii naturale? Desigur că da!

Și legiuitorul n'a făcut un echilibru între starea de drept și cea de fapt, cum spune Curtea, ci a voit ca să curme neînțelegerile ce s'ar putea isca asupra legitimității copiilor între soți și copii născuți în căsătorie înainte de 180 zile dela contractarea căsătoriei, într'un interes de ordine publică, deși după natura firească, cum e în speță, Elisabeta Șerban Buznea, sora mea, s'a născut la patru luni și 17 zile dela căsătoria părinților, este imposibil în fapt.

Eu, recurentul, după art. 292 cod. civ., sunt legitim în puterea legii, al Anicăi și Șerban Buznea, pentru că sunt conceput în căsătoria acestora. Această prezumție legală de fiu legitim nu-mi poate fi răsturnată printr'o stare de drept care e extractul de naștere al Elisabetei Șerban Buznea, că aceasta s'a născut la 24 Iunie 1880, la 4 luni 17 zile, înaintea nașterii mele ea constatând o stare firească de fapt. Aceste două fapte firești par imposibile în natura firească și totuși în drept examinate fiecare în parte par perfect firești și legitime și în drept exprimă o perfectă situație juridică necontradictorie după actele lor de naștere, ambii de copii legitimi ai acelorași părinți. Deși în drept dovedesc o stare civilă de copil legitim al Anicăi și Șerban Buznea, totuși Curtea constată o naștere a mea nefirească din cauza nașterii sorei mele Elisabeta prea apropiat. Această stare nefirească răstoarnă titlul meu de naștere unde tatăl declară că sunt născut din căsătoria Anicăi și Șerban Buznea și că sunt fiul lor legitim și devin eu copilul altora? Desigur că nu pentru că în cazul de față legiuitorul n'a putut prevedea cazuri ce se rezolvă prin analogie cu cele cuprinse în art. 296 cod. civ., când copilul e născut în căsătorie mai înainte de 180 zile, totuși legea recunoaște de copil legitim al tatălui din căsătorie. Și aci Curtea, trebuia a socoti ca un mod firesc concepția mea, a putut să fie la șase luni de zile înainte de naștere și că deci sora mea Elisabeta s'a născut în căsătorie în timpul dintre căsătorie și concepția mea și că numai printr'o eroare din partea părinților de a nu fi trecut la timp în actele stărei civile pe sora mea Elisabeta după naștere: Este aci o rectificare în actul de naștere care conform art. 84 C. civ. este admisibilă și deci dovada cu martorii este admisibilă și prin respingerea ei Curtea a violat dreptul de probațiune și textele enunțate. Și fără a se fi recurs la dovezile cu martori cerute explicația acestui fapt contrazicător al stărilor firești dintre părți se putea rezolva de Curte prin faptul unei erori strecurate cu ocazia declarației făcute de Șerban Buznea la nașterea copiilor și că trebuia să examineze stările de drept ale părților dacă sunt conforme cu legea și cum în drept există, nu mi se putea contesta o stare civilă de copil legitim al Anicăi și Șerban Buznea printr'o stare de fapt contrazicătoare care putea fi efectul unei erori și ușor explicabile examinându-se numai actele de stare civilă. Curtea de Apel în motivarea ei mai susține că eu Radu S. Buznea decând am fost copil de trupă în toate manifestările mele am trecut drept copil legitim al lui Constantin și Elena Crișu și în dovedirea acestui fapt Curtea se sprijină pe o serie de acte dela 1908 încoace, că eu m'am trecut de fiu legitim al lui Constantin Crișu, că deci mi-am stabilit o posesie de stat de copil legitim al Elenei și Constantin Crișu. Că deși eu am cerut prin apel proba cu martori a dovedi că după nașterea mea am urmat cursurile primare în Brăila, că am fost tratat și crescut de Anica și Șerban Buznea, de fiu legitim al lor până când dela etatea de 12 ani am dispărut de acasă, unde adăpostindu-mă la Constantin Crișu am fost

primit ca copil de trupă, după intervenția acestuia și pentru că eram fugar am luat numele acestuia pentru a fi primit în armată și apoi am fost nevoit a urma cu acest nume deși nu era al meu și deși în fapt eu treceam ca fiu legitim al Anicăi și Șerban Buznea. Astfel fiind faptele greșit Curtea constată că eu am o posesie de stat, constantă de fiu legitim al Elenei și Constantin Crișu, când eu am un extract de naștere de fiu legitim al Anicăi și Șerban Buznea și că în acest caz chiar de a-mi admite posesia de stat constatată de Curte totuși ea fiind contrarie titlului meu de naștere ea nu are nici un efect cât timp nu s'a făcut de intimați vre-o dovadă contrarie titlului meu de naștere; nepotrivirea firească cum spune Curtea nu constituie o dovadă în sensul legii și deci titlul meu de naștere primează conform art. 292 și 295 C. civ. și filiațiunea mea legitimă e aceea a actului meu de naștere nu aceea a posesiunii de stat de fiu legitim al Elenei și Constantin Crișu constatată de Curte în sensul arătat. Curtea nici nu se pronunță asupra probei cerute omițând-o, ba ceva mai mult, în considerent afirmă, că făc numai simple alegațiuni fără a face și proba. Că din acest punct de vedere Curtea comite o omisiune esențială când nu se pronunță asupra probei cerute. Dacă posesia de Stat de fiu legitim al Elenei și Constantin Crișu, atribuite mie de Curte, din actele examinate ea constituie o posesie de Stat în cuprinsul disp. art. 295 C. civil? Desigur că nu, legea cere ca în mod constant dela naștere să se fi stabilit prin fapte îndestulătoare ce arată legământul de filiațiune și rudenie, între un individ și familia din care preinde a face parte.

Un singur lucru s'a dovedit că eu în actele dela dosar dela 1908 data căsătoriei mele, am luat în acte numele de Radu C. Crisu, trecându-mă de fiu al acestuia al lui Constantin Crisu, dar nici acest fapt nu l-am utilizat constant de cât după ce am absolvit cursul primar și am fugit de acasă și aceasta am făcut-o pro-cauza nu cu convingerea că sunt fiu legitim al Elenei și Constantin Crisu; că deci nefiind dovedite faptele, conform art. 294 Cod. civil, nu poate fi vorba de o posesie de Stat, în care să se fi stabilit că Elena și Constantin Crisu, cu acte sau alte dovezi, că eu am fost tratat de aceștia de fiu legitim al lor, și am fost îngrijit în această calitate, și crescut căpătuiindu-mă și nici nu s'a dovedit că am fost recunoscut de către aceștia în Societate, ca fiu legitim al lor, și că nici astfel, nu s'a dovedit că am fost recunoscut în public. Din contra s'a stabilit că eu am fost copil de trupă ca cei de cari corpurile de trupă se îngrijese ca părinți. Că deci, nestabilindu-se toate condițiunile cerute de art. 294 Cod. civil, Curtea admitând că eu am altă posesie de Stat, decât aceea a actului meu de naștere, comite o violare a art. 294 Cod. civil și comițând și un exces de putere prin aceea că, faptele lor dovedite după actele dela dosar în contradicție cu legea mi-a atribuit mie posesiunea constantă de fiu legitim al Elenei și Constantin Crisu; din actele dela dosar rezultă din contra că Elena Crisu, pretinsa mea mamă, a murit în anul 1892 Mai 18, și din act se constată că era văduvă, nici n'a avut timpul când să-mi fi făcut acele recunoașteri cerute de lege. Am arătat că filiațiunea legitimă se dovedește cu actul de naștere și în lipsa acestuia cu posesia de stat, ori în speță am arătat că nu s'a dovedit că eu am avut vre-o posesie de Stat contrarie titlului meu de naștere și în atare caz legitimitatea mea, nu poate fi combătută cu probele dela dosar, rezultate din acte. Dar chiar în ipoteza unei dovezi în constestăția filiațiunei materne legitime a mea de fiu al Anicăi și Șerban Buznea, rezultate din actul de naștere, intimații nu au invocat ca probe, decât aceea nepotrivire firească între nașterea mea și a sorei mele Elisabeta Șerban Buznea, deducând de aci că eu nu sunt fiu legitim al Anicăi și Șerban Buznea care se datorește unor erori ce pot fi rectificate fără a schimba starea civilă a părților constă-

tate prin actul de naștere și că aceasta nu constituie o probă în combaterea actului meu de naștere; că deci Curtea, prin violarea textelor citate mai sus, mi-a respins apelul'.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că Șerban Buznea — azi decedat — și recurenta Anica Șerban Buznea, au trăit la început în concubinaj, iar apoi la 7 Februarie 1880 s'au căsătorit. La 4 luni și 17 zile dela căsătorie, la 24 Iunie 1880, recurenta Anica Șerban Buznea, naște pe copila Elisabeta pe care Șerban Buznea o declară la Oficiul Stărei civile Galați, ca fiică a sa legitimă, născută din căsătoria cu recurenta; după alte 4 luni și 11 zile, la 5 Noembrie 1880 Șerban Buznea declară la același Oficiu pe copilul Radu, ca născut din sotia sa Anica; la 3 Aprilie 1915, încetând din viață Elisabeta Șerban Buznea, sotii Anica și Șerban Buznea cer și obțin, în calitate de părinți și moștenitori ai defunctei, trimiterea lor în posesia imobilului din Brăila, str. Grivitei Nr. 10, imobil rămas dela defunctă și pe care dânsa îl dobândise în baza unui legat particular; ulterior, în 1929, soții Buznea vând imobilul intimatei Elena Radu Bezdadea; la 2 Septembrie 1930, recurentul Radu Șerban Buznea zis și Crișu, prelinzându-se frate legitim cu defuncta Elisabeta Șerban Buznea, cere și obține trimiterea sa, ca moștenitor al defunctei, în posesie asupra unei jumătăți din imobil; ulterior, cumpărătura Elena Radu Bezdadea, cere și ea Tribunalului executarea actului de cumpărare; portărelul mergând la fața locului spre executare și găsind pe recurent în imobil, s'a retras, sesizând pe Primul Președinte al Tribunalului, care prin ordonanța Nr. 9496 din 1930 a dispus suspendarea executării actului de vânzare; în această situațiune, intimata Elena Radu Bezdadea, prelinzând că imobilul a trecut dela defuncta Elisabeta, prin moștenire, în întregime în proprietatea vânzătorilor Anica și Șerban Buznea și că recurentul Radu Buznea zis și Crișu nefiind frate legitim cu defuncta, nu are nici un drept asupra imobilului, a introdus în contra lui și în contra vânzătorilor Anica și Șerban Buznea, acțiune în revendicarea imobilului cumpărat.

Că ambele instanțe au admis acțiunea și spre a decide astfel, instanța de apel, Curtea de apel Galați s. II, constată că filiațiunea legitimă a defunctei Elisabeta Buznea, este perfect dovedită cu actul de naștere eliberat de primăria Galați sub no. 748 din 1880, act din care rezultă că ea este născută la 24 Iunie 1880 din părinții Anica și Șerban Buznea în timpul căsătoriei lor, căsătoria lor fiind și ea dovedită prin actul de căsătorie cu nr. 84 al aceleiași primării; că și posesiunea de Stat a Elisabetei este conformă cu titlul ei de naștere; că în această situațiune, potrivit art. 295 c. civ., starea ei civilă nu mai poate fi contestată; în ce privește filiațiunea recurentului Radu Șerban Buznea, Curtea motivează că din actul său de naștere rezultă că s'a născut la 5 Noembrie 1880, numai după 131 zile dela nașterea Elisabetei; că din apropierea nefirească a datelor nașterilor lor, incompatibilă și cu epoca gestațiunei celei mai scurte — 180 zile — admisă de codul civil, rezultă că declarația lui Radu Buznea cuprinsă în actul de naștere al recurentului, cum că acesta ar fi fost născut din Anica, sotia lui Șerban Buznea, este falsă; că deci, nu Anica este aceea care l'a născut pe Radu; că — zice Curtea — această constatare este confirmată și de posesiunea de Stat a lui Radu, care tot timpul s'a comportat și a fost privit de toată lumea ca fiu legitim al Elenei și Con-

stantin Crișu, iar nu al soților Șerban și Anica Buznea; că această posesiune de Stat, o deduce Curtea din o serie de acte și împrejurări astfel: el apare în armată sub numele de Radu C. Crișu, ca fiu al Elenei și al lui Constantin Crișu, apare sub același nume la căsătoria ce a contractat-o în 1908, cum și cu ocazia declarației copiilor rezultați din căsătorie, figurează sub același nume ca pensionar și tot astfel la biroul populației și la percepția respectivă etc.; că așa fiind, — zice Curtea — întrucât actul de naștere al lui Radu, fiind lipsit de elementul maternității nu poate constitui o dovadă a pretenției sale filiației. urmează că recurentul Radu Șerban Buznea, zis și Crișu, nu poate reclama altă filiație decât aceea ce i-o dă posesiunea de stat; că deci, nedovedindu-se că el este — precum pretinde — frate legitim al defunctei Elisabeta Șerban Buznea, el nu poate avea nici un drept de moștenire asupra imobilului rămas dela ea; că imobilul trecând, după moartea Elisabetei în întregime, în proprietatea vânzătorilor, ca unici moștenitori ai Elisabetei, în lipsă de orice descendenți și colaterali privilegiați, a fost valabil înstrăinat de ei către intimată; că deci, conchide Curtea — acțiunea de față este întemeiată.

Având în vedere că recurentul Radu Șerban Buznea zis și Crișu, pretinzându-se, pe baza actului său de naștere și al celui de căsătorie al vânzătorilor, fiu legitim al lor, a cerut dovada cu martori spre a stabili că Elisabeta s'a născut înainte de căsătoria soților Buznea și că deci gestațiunea lui — a recurentului — a fost normală în timpul căsătoriei lor; că instanța de apel a înlăturat administrarea acestei probe, pe motiv că prin ea se tinde la schimbarea filiației Elisabetei din legitimă în naturală, ceace este inadmisibil, deoarece Elisabeta având o posesiune de stat ca fiică legitimă a Anicai Șerban Buznea, conformă cu actul ei de naștere, starea sa civilă nu mai poate fi contestată conform art. 295 c. civ.

Având în vedere că prin unicul mijloc de casare recurentii pretind că instanța de fond ar fi violat art. 286, 288, 292—294 c. civ., precum și principiul probei și că ar fi comis omisiune esențială și exces de putere, întrucât le-a respins proba cu martori pe care au cerut-o, spre a face dovada că nașterea defunctei Elisabeta ar fi avut loc înainte de căsătoria părinților ei; că alăturând extractul de naștere al recurentului Radu Șerban Buznea zis și Crișu, n'a ținut seama de faptul că acest titlu îi conferea calitatea de fiu legitim al Anicai și Șerban Buznea, indiferent de apropierea nefirească dintre datele nașterilor arătate în actele invocate în cauză; n'a ținut seamă de faptul că în caz de posesiune de stat contrară actului de naștere, actul de naștere trebuie să primeze, atâta timp cât nu s'a făcut dovada contrarie celor constatate prin actul de naștere; că — mai pretinde recurentul — instanța de fond atribuindu-i o posesiune de stat de fiu legitim al Elenei și Constantin Crișu, neconformă cu actul său de naștere n'a ținut seama de faptul că Elena și Constantin Crișu nu l-au recunoscut și nu l-au tratat în cursul vieții de copil al lor și nici de faptul că dânsul ar fi adoptat numele lor numai pro-cauza, spre a fi primit în armată; că în fine, instanța de apel a omis fără a motiva de ce, de a se pronunța asupra dovezii cu martori, pe care a cerut-o, spre a stabili posesiunea sa de stat de fiu legitim al părinților săi Ana și Șerban Buznea, care unită cu actul său de naștere, ar fi dus la altă soluțiune.

Considerând că este exact că potrivit art. 292 c. civ.

filiațiunea copiilor legitimi se dovedește prin actele de naștere trecute în registrele stărei civile; că este exact că în caz de contrarietate între actul de naștere și posesiunea de stat, se dă preferință până la proba contrarie actului de naștere; că însă nu e mai puțin adevărat că spre a avea această putere probantă, trebuie ca mențiunile din actul de naștere pe baza cărora urmează a se stabili filiațiunea legitimă, — să fie conforme cu realitatea; — că dacă aceste mențiuni sunt false și în același timp sunt și contrazise prin posesiunea de stat, în acest caz actul de naștere nu mai poate să primeze asupra posesiunii de stat.

Că de aci rezultă că dacă mențiunile din act relative la declarațiunea de maternitate sunt false și, contrazise și prin posesiunea de stat, actul nu mai poate face dovada acestei filiații; și, în atare situațiune, dovada filiațiunii se face, conform art. 293 c. civ., prin posesiunea de stat, actul de naștere neconstituind o probă absolută în drept, decât atunci când este coroborat de o posesiune de Stat constantă neîntreruptă și conformă lui dela data nașterii și până la data contestației posesiunii de stat.

Considerând că chestiunea de a se ști dacă o declarațiune de maternitate cuprinsă într'un act de naștere, este sau nu falsă, ca și chestiunea de a se ști dacă partea are sau nu o anumită posesiune de stat, este o chestiune de fapt de suverană apreciere și interpretare a actelor și împrejurărilor cauzei.

Considerând că instanța de fond interpretând actul de naștere al recurentului Radu Șerban Buznea, în raport cu cel al defunctei Elisabeta Buznea, cu data de 24 Iunie 1880, a constatat că prin primul act se arată că recurentul s'a născut la 5 Noembrie 1880, adică la 4 luni și 11 zile dela data nașterii indicată în actul de naștere al Elisabetei; că apropierea dintre aceste date de naștere e nefirească, fiind incompatibilă cu epoca gestațiunii cele mai scurte — 180 zile; — că, din aceste constatări a putut instanța de fond să tragă concluzia fără a fi comis vreun exces de putere sau violare de lege, că declarațiunea cuprinsă în actul invocat de recurentul Radu Șerban Buznea zis și Crișu, cum că acesta s'ar fi născut din Anica, soția lui Șerban, este falsă și că nu Anica ar fi aceea care a dat naștere lui Radu din actul de naștere.

Considerând că instanța de fond a mai constatat din actele și împrejurările cauzei că recurentul Radu Șerban Buznea zis și Crișu, în toate actele vieții sale a aparut sub numele de Constantin Crișu, că sub acest nume și-a întocmit actul de naștere în vederea căsătoriei sale, în armată a purtat acest nume, la pensiuie a fost trecut sub același nume, etc., că până la data litigiului de față, n'a căutat să se folosească de pretinsa legitimitate pe care azi o invoacă în cauză pe baza actului său de naștere; și din toate aceste împrejurări a putut — instanța de fond — fără a fi comis vreun exces de putere sau violare de lege, să tragă, în mod suveran, concluzia că numitul recurent are posesiunea de stat, de fiu legitim al Elenei și Constantin Crișu, iar nu aceea de fiu legitim al Anicai și Șerban Buznea, invocată pentru prima oară în cauză; și pe baza celor constatate, cu drept cuvânt a înlăturat actul de naștere invocat de recurent pe motiv că fiind nesincer, în ce privește declarațiunea maternității și fiind contrazis de posesiunea de stat a numitului recurent, nu poate constitui în drept o probă absolută în favoarea lui.

Considerând că potrivit art. 295 c. civ., nimeni nu poate contesta starea civilă a celui ce are o posesiune

de Stat conformă cu titlul său de naștere; că de aci rezultă că orice cereri și probatorii prin care se tinde la stabilirea unor fapte din care ar rezulta o stare civilă alta decât aceea rezultând din posesia de Stat conformă cu actul de naștere, sunt inadmisibile.

Considerând că instanța de fond a constatat că defuncta Elisabeta Buznea are o posesiune de Stat de fiică legitimă a Anicăi și Șerban Buznea și că această posesiune de Stat este conformă cu filiațiunea ei, rezultând din actul de naștere; că pe baza acestor constatări, cu drept cuvânt, a decis că Elisabeta având pe baza actului de naștere și a posesiunii de Stat o stare civilă imutabilă de fiică legitimă a numiților, proba cu martori cerută de recurenți spre a face dovada că numita s'a născut înainte de căsătoria părinților săi este inadmisibilă, întrucât prin această dovadă se tinde, contrar art. 295 c. civ. la schimbarea filiațiunii sale din legitimă în naturală; și pe temeiul acestei considerațiuni cu drept cuvânt a respins proba cu martori cerută de recurenți.

Considerând în ce privește susținerea recurenților, cum că instanța de apel nu s'a pronunțat asupra probei cu martori, pe care au cerut-o, spre a face dovada că Radu Șerban Buznea zis și Crisu, are posesiunea de Stat de fiu legitim al Anicăi și al lui Șerban Buznea, că și această susținere e nefondată, întrucât din chiar motivele de casare, rezultă că, înaintea instanței de fond ei au cerut să facă prin martori dovada preinsei posesiuni de Stat al lui Radu numai, până la epoca terminării școlii primare; ori o atare posesiune de Stat chiar dovedită de ar fi fost, nu putea schimba soluțiunea dată, întrucât în principiu numai o posesiune de Stat constantă și neîntreruptă de copil legitim dela naștere și până la epoca contestatiunii posesiunii de Stat putea duce la soluțiunea pretinsă de recurent; că ara fiind și întrucât instanța de fond a stabilit că recurentul nu a avut o posesiune de Stat de fiu legitim al Anicăi și al lui Șerban Buznea, cel puțin dela data înrolării sale în armată, devenea inutilă dovada unei posesiuni de Stat anterioară acestei date, o astfel de posesiune de Stat nefiind continuă și neîntreruptă dela naștere și până la data contestatiunii posesiunii de stat; că dar omisiunea nu este esențială neputând duce la schimbarea soluțiunii, că deci recursul fiind în totul nefondat, urmează a fi respins.

Apreciind și asupra cheltuelilor de judecată pretinse de intimat, Curtea le fixează la suma de 2.000 lei.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

NOTĂ

SUMAR: 1°) Rolul normal al actelor de naștere și al posesiunii de stat. Complectarea sistemului legal prin art. 22 al noii legi a actelor de stare civilă din 1928. Sistemele variate ale Casațiilor română și franceză sub raportul posesiunii de stat. 2°) Actul de naștere conform cu posesiunea de stat. Art. 295 din Codicele civil. 3°) Cazurile în care poate fi intentată acțiunea relativă la filiațiunea legitimă. Importanța art. 53 a noii legi a actelor de stare civilă din 1928. 4°) Caracterizarea acțiunilor relative la filiațiunea legitimă. 5°) Deosebirea ziselor acțiuni de cele privitoare la rectificarea și reconstituirea actelor de stare civilă.

1) Actele stărei civile sunt dovezi autentice, întocmite spre a stabili în mod sigur statutul civil al persoanelor în societate și în familie. Dintre toate aceste acte, cel de naștere are o importanță deosebită, întrucât con-

stitue proba normală a filiațiunii despre mamă, care, combinat cu presumpțiunea legală a paternității, constituie proba întreagă a filiațiunii legitime. Din acest punct de vedere regretatul Alexandresco cu drept cuvânt găsește inexactitate de text în art. 292 din codicele civil, după care actul de naștere dovedește filiațiunea copiilor legitimi, pentru că un atare act nu dovedește decât faptul nasterii din partea mamei; și copilul pe lângă proba nasterii, mai trebuie să dovedească identitatea sa, adică că el este copilul de care se vorbește în act (1).

Legiuitorul, prin întocmirea actelor de naștere, a căutat să pună la îndemâna interesatilor un mijloc de probă public și ușor de obținut. După cum se exprimă autorii francezi, societatea a găsit necesar de a elibera la nașterea oricărei persoane un fel de pasaport, care îi va servi în orice împrejurare în decursul vieții.

Prin art. 22 al noii legi de stare civilă din 1928, s'a căutat a se întări autenticitatea actelor de naștere, stabilindu-se că, odată ce ele sunt trecute în registrele respective, sunt crezute până la înscrierea în fals în privința faptelor ce constată ofiterul stărei civile că au avut loc în prezența sa. Astfel în caz de îndoială, pe lângă dovezile prescise, certificatul de verificare a nasterii, eliberat de medic, moașă sau agent sanitar, sau doi martori, cari confirmă exactitatea faptului declarat, ofiterul stărei civile, după art. 29 al citatei legi, are dreptul de a se asigura personal de adevărul nasterii declarate (2).

În lipsa actului de naștere legiuitorul prin art. 293 stabilește că este îndestulătoare posesiunea de stat constantă a calității de copil legitim. Prin articolul următor, se definește atare posesiune, enumerând principalele fapte a căror întâlnire este suficientă, spre a se ajunge la legământul de filiațiune și de înrudire între individ și familia din care pretinde că face parte. Legea are grija de a arăta că faptele enumerate sunt cele mai dese, ce pot stabili posesiunea de stat, așa că tribunalele au deplină putere de apreciere în această privință; ele fiind suverane în aprecierea faptelor care stabilesc posesiunea de stat. Doctrina și jurisprudența sunt unanime (3).

Posesiunea de stat rezultând deci din fapte, presumpțiuni și împrejurări, lăsate la aprecierea instanței, ele pot fi combătute prin orice soi de dovezi, chiar prin martori și presumpțiuni, independent de proba scrisă (4). Pentru ca posesiunea de stat să poată fi propusă ca mijloc de probă a filiațiunii, ea trebuie să fie constantă, adică neîntreruptă, pe tot timpul cât este invocată, dela naștere și până la data contestatiunii de stat. Înalta Curte face aplicațiune acestei reguli hotărând că este inadmisibilă cererea de dovedire a unei posesiuni de stat, ce n'ar întruni condițiunile continuității și neîntreruperii.

În acest sens s'au pronunțat continuu tribunalele

1) Alexandresco, „Dreptul civil român”, II, pag. 256.

2) A se cerceta detaliu în lucrarea noastră: „Examenul critic al noii legi a actelor de stare civilă din 1928”, București, Editura „Universul”, pag. 21 și urm. În ce privește condițiunile ce trebuie să întrunească actul de naștere: *Planioi et Ripert*, „Traité pratique de droit civil français”, 1926, II, pag. 626.

3) Alexandresco, op. și vol. citate, pag. 263 și deciziunile citate în nota 1.

4) Alexandresco, op. cit. VII, pag. 250.

noastre și suprema instanță, susținând că prin expresiunea: „posesiune statornică”, prescrisă de art. 296 din codice, se înțelege posesie neîntreruptă, iar nu posesie izolată și trecătoare (5). Curtea de casalie franceză admite o interpretare mai liberală, susținând că posesia de stat este aceea ce nu este contrazisă prin nici un fapt, și că deci nu este indispensabil ca copilul să facă dovada că faptele ce le invoacă s'au succedat dela naștere, fără întrerupere, ceia ce este foarte greu de stabilit (6).

Socotim din acest punct de vedere că este întemeiată critica juristilor, cari găesc că o atare interpretare este periculoasă, putând ușura substituirea de copii. Tribunalele în această materie judecă cu severitate și prudență; și, neapărat că sistemul urmat de casația și tribunalele romne este preferabil, ca unul ce nu poate da loc la erori, prin introducerea de străini în familie.

2) Actul de naștere face dovada faptului inserat, întrucât este conform posesiunii de stat. Această situațiune normală o prevede legiuitorul prin art. 295, după care se oprește în mod formal orice contestațiune asupra filiațiunii copilului legitim, dacă el prezintă actul de naștere alături de o posesiune de stat conformă. Legiuitorul socotește că este în totul dovedită filiațiunea și că nu mai poate fi loc de o probă contrară. Actul de naștere face dovada sarcinei femeii în împrejurările menționate în act, iar identitatea copilului se stabilește suficient prin posesia de stat.

Curtea de apel secția III-a și Tribunalul Ilfov s'au pronunțat în acelaș sens în o chestiune importantă, care a dat loc la desbateri lungi. „Înlăturarea de acte și de fapte statornicind o posesiune de stat din cele mai evidente, prevăd zisele instanțe, în elaboreatele lor, și atare posesiune fiind conformă cu actul de naștere, nimic și nimeni nu se mai poate opune în calea legitimității astfel stabilite. Orice cercetare, orice administrare de probe, orice discuțiune, chiar relativ la această legitimitate, devine nu numai inutilă, dar ar constitui o flagrantă încălcare a legii. Legiuitorul civil a înțeles să ocrotească legitimitatea, în limitele posibilului și mai cu seamă să asigure onoarea, liniștea și siguranța familiilor și a individului” (7). Și Înalta Curte, în decizia ce adnotăm, stabilește în mod formal că cel care are o posesie de stat de fiu legitim, conformă cu actul de naștere, este apărat de orice contestațiune, căci, admitându-se proba contrară, s'ar tinde la schimbarea filiațiunii din legitimă în naturală. D-nii Planiol și Ripert spun: „Legiuitorul a găsit de cuviință că siguranța particularilor merită să înlăturăm obiecțiunile” (8). Alexandresco se pronunță la fel: „Intrunirea acestor două împrejurări, a actului de naștere și a posesiunii de stat, constituie cea mai bună dovadă a filiațiunii, legiuitorul căutând a asigura liniștea familiilor” (9).

5) Cas. I, 1907; Bul., pag. 1898; Cas. I, dec. 712, din 31 Oct. 1911, Bul., pag. 1240, publicată în „Curierul Judiciar”, no. 6 din 1912.

6) A se vedea deciziunile Curții de cas. franceze invocate de Planiol et Ripert, op. cit. I, pag. 650, nota 2.

7) Sentința Trib. Ilfov, s. III-a din 12 Martie 1921 și decizia Curții de apel din București s. III-a no. 95 din 1922; „Pandectele române”, 1923, II, pag. 129. A se examina și judicioasele concluziuni ale d-lui avocat S. Rosenthal.

8) Planiol et Ripert, op. și vol. cit. pag. 655.

9) Alexandresco, op. și vol. cit. pag. 265.

Chiar în ipoteza cazurilor prescrise de art. 295 se pot rareori întâmpla fraude în împrejurări de substituiri de copil. Dacă căsătorii au avut grija de a declara oficiului stărei civile drept al lor un copil străin, și i-au dat numele lor până la majoritate, dacă în tot acest interval l'au privit ca atare, l'au înzestrat, este desigur aproape cu neputință de a stabili adevărul. Alexandresco se ocupă de un astfel de caz, susținând că s'ar putea contesta filiațiunea unui copil, chiar în ipoteza art. 295, stabilindu-se că o fraudă a avut loc, și că copilul, care are în favoarea sa posesiunea de stat, nu este cel arătat în actul de naștere, ci un altul ce i-a fost substituit, în urma încheierii actului (10).

4) În general, contestațiunile privitoare la filiațiunea legitimă, pot avea loc în următoarele cazuri:

a) Copilul are act de naștere regulat, dar n'are posesia de stat. În acest caz el poate dovedi identitatea ce i-ar fi contestată, prin toate mijloacele de drept comun.

Enunțările esențiale false dau loc la nulitatea actului de naștere. Astfel, actul de naștere al unui copil găsit, a cărui naștere este anterior stabilită prin alt act. Sunt apoi cazuri în care, deși enunțările în act sunt exacte, totuși, actul este neregulat, fie că ofiterul stărei civile n'a semnat actul, fie că este redactat pe o foaie volantă, și nu în registrul respectiv. În atare cazuri, actele de naștere sunt nule. „Înscrierea actelor stărei civile în registre, iar nu pe o foaie volantă, spune Alexandresco, este o garanție contra pierderii sau rătăcirii acelor acte, și în ce privește semnătura ofiterului stărei civile, această formalitate este substanțială, căci nu poate să existe act autentic fără un funcționar competent, și în asemenea cazuri, funcționarul n'a instrumentat (11).

Tribunalele au putere de apreciere în cazul când una sau mai multe din indicațiunile legale pentru a fixa identitatea interesatilor, lipsesc (12). Chestiunea nulității actelor de stare civilă a pierdut din importanță sub regimul legii noi din 1928, căci, instanțele judiciare pot pe de o parte a declara nulitatea unui act, și pe de alta, după cererea părților interesate, a-l reconstitui conform dispoziției zisei lege (13).

b) Copilul are act de naștere și posesia de stat, dar ele sunt contrazicătoare. În acest caz actul de naștere are, preferință, după cum a decis Înalta Curte prin decizia ce adnotăm. Totuși, în ipoteza ce discutăm, este permis contestatorilor să dovedească falsitatea inserțiunilor din actul de naștere, că cel interesat este născut din alți părinți, și că în mod abuziv s'a trecut în actul de naștere fapte neexacte. Cu drept cuvânt susține suprema instanță că actul de naștere spre a câștiga forță probantă, trebuie ca mențiunile, pe baza cărora urmează a se stabili filiațiunea, să fie conforme cu realitatea.

Conchidem deci că în cazurile în care contestațiunile stabilesc că părinții n'au fost căsătorii, că copilul s'a născut în mod nefiresc, fiind incompatibilă nașterea cu epoca gestațiunii celei mai scurte, 180 zile, după cum constată Înalta Curte că s'a stabilit în fond în cazul de care a fost sesizată, sau că copilul s'a născut

10) Alexandresco, op. și loc. cit.

11) Alexandresco, op. cit. I, pag. 594.

12) Planiol et Ripert, op. cit. pag. 245.

13) A se vedea în lucrarea noastră citată: „Examenul legii noi din 1928” interesanta măsură a reconstituiri actelor de stare civilă, ce lipsește în codicele civil, pag. 79 și urm.

peste 300 zile dela desfacerea sau anularea căsătoriei, sau că nașterea este anterioară unei atare formalități, sau, în fine, că actul contestat cuprinde inserțiuni false, substanțiale pentru validitate, este necontestat că filiațiunea legitimă nu mai poate fi privită ca dovedită (14).

c) Copilul n'are act de naștere, dar are posesia de stat.

În cazul în care nu este înscrisă nașterea în registrul stărei civile sau dacă copilul este înscris din părinți necunoscuți, el are drept de a stabili filiațiunea prin posesia de stat. Este neîndoios că art. 293 din codicele civil se referă la toate cazurile de neînscrisere a nașterii în registre. Din acest punct de vedere, dacă a putut să fie discutată sub imperiul vechiului art. 33 din codicele civil, dacă se putea recurge la dova posesiunii de stat și în afară de cazurile neexistenței sau pierderii registrelor, astăzi, nu mai poate continua controversa sub noua lege a actelor de stare civilă din 1928.

Este deci actualmente suficient ca oricât de mică dificultate să se prezinte, ca, nașterea să fi fost omisă de a fi înscrisă, pentru ca proba posesiunii de stat să fie admisă. Legiuitorul nou, prin art. 53 a ținut seamă de lacuna existentă sub imperiul codicelui civil, privitoare la omisiunea înscrierii actelor în registre, rezolvind chestiunea, care, în timp de mai multe decenii, a continuat să împartă juristii în rezolvirea art. 33 din codicele civil (15).

5) Din examinarea măsurilor prescrise de art. 295 și 296 din codicele civil reiese că acțiunile relative la filiațiunea legitimă sunt de două feluri: a) acțiunile în reclamațiune de stat, atribuite copiilor sau celor cari le țin locul, și care au de obiect de a li se recunoaște filiațiunea. O atare filiațiune se poate dovedi cu martori, după cum am arătat, dacă copilul n'are nici un act de naștere, nici posesia de stat și dacă înfățișează un început de dovadă scrisă, sau dacă sunt presupțiuni puternice, care, după aprecierea justiției, poate să facă admisibilă o atare acțiune; și b) acțiunea în contestațiune de stat, pornită contra copilului, de către cei interesați de a-l priva de posesia de stat, sau de a-i anula actul de naștere.

Doctrina deosebeste acțiunile menționate de cele privitoare la contestarea identității copilului. În ultimul caz, nu se discută defectele actului de naștere, ci se pretinde că actul ce se produce nu este al copilului care-l pretinde.

Acțiunea în reclamațiune de stat civil nu poate fi confundată nici cu acțiunile de rectificare sau de reconstituire a actelor de stare civilă.

Acțiunej în rectificare i s'a dat de legiuitorul din 1928 o importanță deosebită, aducând modificări codicelui civil. Procedura rectificării nu poate fi întinsă în cazurile în care modificarea ar privi o chestiune de stat civil, ori la cazul unei reconstituiri de stare civilă. E adevărat că în dese cazuri prin modificare se schimbă statutul civil al unei persoane, dar, o atare schimbare este admisă numai dacă ofiterul stărei civile a săvârșit erori flagrante, ce pot fi îndreptate ușor din examinarea împrejurărilor de fapt, fără a fi nevoie de a aplica condițiunile speciale indicate de lege în titlul filiațiunii legitime. Legiuitorul a căutat ca să nu per-

mită celor interesați să se strecoare dela zisele regule din titlul filiațiunii, deghizând pretențiunile lor sub forma unei acțiuni de rectificare.

Acțiunea de stat civil se deosebeste de cea de reconstituire, întrucât în examenul acestei din urmă, legiuitorul nou din 1928, apropiindu-și măsurile luate de legiuitorul francez, se urmează o procedură specială, mai mult administrativă, și cu inițiativa organelor de stat. Articolele 19 și 70 din legea recrutării armatei prevăd o reconstituire specială a actelor de stare civilă, în cazurile în care tinerii, supuși recrutării, propun reclamațiuni privitoare la starea civilă.

Ținând seamă de cerințele unanime pentru îndulcirea situațiunii copiilor naturali, legiuitorul din 1928, având căderea de a reglementa formalitățile de constatarea statutului civil, a introdus dispozițiuni procedurale importante pentru recunoașterea copiilor naturali și, ca consecință, a ușurării formelor de legitimație.

DIMITRIE G. MAXIM

Fost președinte la Curtea de Apel

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUST. SEC. II-a Președenția D-lui AL. DEM. OPRESCU, Consilier

Autor N. Anton zis Ralea recurent

Decizia Nr. 1660

Compunerea instanței. Supleant fără examen de capacitate. Lipsa autorizației de a judeca. Nevalabilitatea autorizației obținute ca ajutor de judecător.

Ajutorul de judecător care a obținut autorizațiunea Ministerului de justiție de a judeca procese potrivit art. 82 legea de organizare judecătorească, fără a avea examenul de capacitate, nu poate judeca valabil pe baza aceleiași autorizațiuni atunci când din ajutor de judecător a fost numit supleant la Tribunal, fiind necesară obținerea unei noi autorizațiuni de judecată pentru funcțiunea de supleant, sau obținerea examenului de capacitate, contrariu, compunerea instanței este viciată.

Curtea, deliberând,

Asupra recursului introdus de Anton N. Anton zis Ralea, în contra sentinței corecționale Nr. 1467 din 1928 a Trib. Buzău s. I, prin care respingându-i-se apelul, a rămas condamnat 15 zile închisoare corecțională în baza art. 239 codul penal.

Având în vedere că recurentul din cele șase motive de casare ce a invocat a renunța la cel dintâi, menținând numai pe celelalte cinci, dintre care cel de al șaselea trebuie discutat mai întâiu, ca unul care primează fiind relativ la compunerea instanței și care e formulat astfel:

„Rău tribunalul a pronunțat hotărîrea ce mă condamnă, pe dată ce unul din magistrații care formau complectul de judecată nu are dreptul de a judeca neavând examenul de magistrat și nici autorizarea specială a Ministerului de Justiție, prevăzută de art. 82 din legea de organizare judecătorească așa cum a fost modificat la 4 Martie 1926. Înainte de această dată nici nu poate fi vorba de autorizare întrucât chiar în acest scop s'a modificat menționatul text de lege; pentru a se putea da dreptul de judecată și supleanților. Ori d-l D. Bogdan nu are nici examenul de capacitate nici autorizația Ministerului de Justiție”.

14) *Planiol et Ripert*, op. și vol. cit. pag. 634; *Alexandrescu*, op. și vol. cit. pag. 266.

15) A se consulta în privința detaliilor: *Lucrarea noastră citată*, pag. 49 și urm.

Având în vedere că din sentința supusă recursului și din certificatul no. 103905 din 1928 din 1 Decembrie, emanat de la Ministerul justiției, prezentat de recurent în susținerea recursului său, se constată în fapt, că în adevăr la judecarea apelului introdus de recurentul de azi Anton N. Anton zis Rale înaintea Trib. Buzău, a luat parte în complotul de judecată alături de primul președinte al aceluși Tribunal, judele supleant Vasile Bogdan, care mai înainte de sentința atacată cu recurs, dar după promulgarea legii de organizare judecătorească din 25 Iunie 1925, fusese numit și funcționase în calitate de ajutor de judecător de ocol la judecătoria ocolului Pârșcov din județul Buzău, unde fusese autorizat de Minister, prin deciziunea no. 31039 din 1 Aprilie 1926, conform art. 82 din legea de organizare judecătorească modificată la 4 Martie 1928, de a judeca în această calitate.

Având în vedere că din dispozițiunile art. 80 și 81 din legea de organizare judecătorească rezultă ritos că ajutorul de judecător și supleantul sunt obligați ca după împlinirea unui an dela numire să se prezinte la examenul de capacitate prevăzut la art. 83 și următorii și că numai în urma acestui examen ei dobândesc dreptul de a judeca; că până la depunerea examenului și a reușitei lui, ei nu pot face decât lucrările cu care vor fi însărcinați conform art. 83 al. 3.

Că, mai departe, acei care nu se vor prezenta la examen în prima sesiune după împlinirea anului de mai sus, precum și acei care vor cădea de două ori la examen își vor pierde funcțiunea.

Având în vedere că, prin art. 82 legea dela 4 Martie 1928, s'a introdus o dispozițiune cu un caracter cu totul excepțional la regulele de mai sus și care dispune că, pentru înlesnirea judecăților și asigurarea bunului mers al justiției, Ministerul justiției va putea da autorizarea de a judeca ajutorilor de judecători și supleanților care n'au depus încă examenul, dar care au un stagiu de cel puțin 4 luni și o activitate meritorie constatată de șefii erarhici sau inspectorii judecătorești.

Considerând că, pentru a se pune în lumină adevăratul înțeles al legii, trebuie ca dispozițiunea excepțională de mai sus, să fie interpretată în spiritul ei restrictiv, care să nu ducă la desființarea regulei generale, și care nu poate fi altul decât acela ca autorizarea de care se vorbește în art. 82, este limitativă până după împlinirea termenului de un an și după depunerea examenului, condițiune care singură întregeste capacitatea legală de a judeca a magistraților sus menționați.

Considerând că această interpretare se pune în evidență prin însăși termenii art. 82, când zice că autorizarea poate fi dată acelor ajutoari și supleanți care n'au depus încă examenul, rămânând înțelesul că acești magistrați nu rămân dispensați în viitor de condițiunea examenului pentru complectarea capacității lor.

Că, numai astfel se poate concilia și păstra o concordanță între dispozițiunile imperative și categorice din art. 80 și 81 relative la examen, și între dispozițiunile restrictive ale art. 82 privitoare la autorizarea specială despre care se vorbește acolo.

Că a se da o altă interpretare că autorizația odată dată în baza art. 82 este generală și fără limită, ar însemna că prin dispozițiunea excepțională din acest text să se desființeze condițiunea examenului pe care legiuitorul a voit s'o introducă în lege tocmai pentru o mai bună selecționare a magistraților.

Că așa fiind în speță, deși din certificatul prezentat de recurent se constată că supleantul Vasile Bogdan

avea autorizațiunea prevăzută de art. 82 la 1 Aprilie 1926, când era ajutor de judecător, însă întrucât se constată din același certificat că el nu a satisfăcut condițiunea legii pentru a depune examen, nu avea capacitatea ca atunci când a fost trecut din ajutor de judecător ca supleant, să intre în compunerea Trib. Buzău în ziua de 2 Iulie 1928, când s'a dat sentința supusă recursului, deci compunerea instanței a fost viciată.

Că prin urmare, motivul de casare invocat este fondat și prin consecință, recursul urmează a se admite, fără a mai fi necesar a se discuta și celelalte motive de casare, cauza urmând a fi înaintată aceleiași instanțe, pentru ca, în conformitate cu art. 52 din legea organică a acestei Inalte Curți, să procedeze la o nouă judecare.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul făcut de Anton N. Anton zis Ralea etc.

NOTA. — Prin legea de organizare judecătorească din 1913, reînființându-se posturile de supleanți și ajutoari de judecători, au fost menținuți ca făcând parte din ordinul judecătorec și magistrații stagiaari (art. 2) însă la judecătoriile urbane trebuiau să funcționeze neapărat ajutoarii de judecători, neputând fi admis magistratul stagiar, după cum și la Tribunalele cu 3 sau mai multe secțiuni, nu puteau fi admiși decât supleanți (art. 3 și 7).

Garanția unei bune distribuirii a justiției la instanțe mai importante, a fost ideea ce a călăuzit pe legiuitorul dela 1913 de a nu permite funcționarea magistraților stagiaari, ci numai a ajutoarilor sau supleanților pe lângă acele instanțe, deoarece dacă se putea ca magistratul stagiar fără examenul de capacitate să obțină delegația de a judeca procese după un stagiu de un an (art. 7 leg. jud. ocoale și 48 regulament), supleantul sau ajutorul de judecător, aveau întotdeauna examenul de capacitate, neputând fi înaintați la aceste grade decât magistrații stagiaari cari au trecut cu succes examenul de capacitate (art. 95 legea orga. judecătorească din 1913).

Dacă principiul acesta a fost cât se poate de util din punct de vedere al garanției împriicinărilor, legea de organizare judecătorească din 1913, meninea ca principiu criticabil pe acela al legii din 1909, socotind ca făcând parte din ordinul judecătorec pe portărei, pe care îi asimila cu magistratii (art. 2 și 47) și critica acestui principiu provenea din faptul că portăreii, de i magistrați, puteau rămâne în funcțiune la infinit, fără a depune examenul de capacitate, și funcționau în totdeauna la reședința județului, pe câtă vreme magistratul stagiar era obligat ca după un an să se prezinte la examenul de capacitate, neprezentarea sa la două examene consecutive atrăgând înlocuirea (art. 91) și în afară de aceasta, funcționa și la judecătoriile rurale, astfel că se putea ca magistratul stagiar înlocuit, să fie numit apoi portărel, rămânând totuși magistrat, căci examenul de capacitate, pentru portărei, de a fi înaintați, ca judecători, era facultativ (art. 90).

Dacă însă actuala lege de organizare judecătorească exclude din ordinul judecătorec pe portărei (art. 67) și desființează pe magistratul stagiar, rămânând deci ca primă treaptă, supleantul, substitutul sau ajutorul de judecător, după ce prin art. 80 și 81 le impune, după un an dela numire, obligațiunea examenului de capacitate, dobândind dreptul de a judeca numai în urma examenului, căci până la trecerea acestui examen, art. 81 prevede atribuțiuni identice cu acelea pe cari le avea magistratul stagiar prin art. 51 al legii

de organizare judecătorească din 1913, articolul 82 al legii actuale, prin derogare dela art. 81, stabilește că pentru înlesnirea și asigurarea bunului mers al justiției. Ministerul de justiție, va putea da autorizare de a judeca chiar unuia din supleanți sau ajutorului de judecători, cari n'au depus încă examenul, dar care au stagiul de cel puțin 4 luni și o activitate meritorie constatată de șefii ierarhici sau inspectorii judecătorești. Din redacțiunea acestui text, trebuie constatat în prim rând că derogarea este de ordin grav, față de acel minimum de 4 luni, absolut insuficient pentru supleant sau ajutor de a-și asimila multiplicitatea și diversitatea legilor existente, și dacă derogarea este de ordin grav, trebuie respectată, cu toată strictetea, pentru ca drepturile imprecinate să nu fie periclitare.

Activitatea meritorie despre care menționează acest text, rămâne o chestiune de fapt de atributul șefilor ierarhici și inspectorilor judecătorești, care urmează să o constate cu toată scrupulozitatea profesională și dacă de exemplu un judecător de ocol în aprecierea sa, și nu numai pentru motivul de a avea la judecătorie sa un ajutor cu delegație de a judeca procese, constată că ajutorul de judecător merită în toată accepțiunea cuvântului să i se încredințeze acest „imperium” de a decide în privința averii, onoarei, și libertății cetățenilor, va solicita Ministerului de justiție, pentru acel ajutor de judecător, autorizatiunea de a judeca procese.

Dacă aprecierile sunt atât de distincte dela șef la șef, putându-se de exemplu ca aprecierile unui judecător de ocol să fie în contradicție cu ale inspectorului judecătoreș în privința aceluiaș ajutor, se poate însă ca aceleași aprecieri să fie diferite dela judecător la judecător și să se întâmple ca un ajutor care obține delegațiunea de judecată în baza raportului judecătorului dela o judecătorie, când acel ajutor este mutat la altă judecătorie, judecătorul de aci să constate nepregătirea suficientă a aceluiaș ajutor și să intervină la Minister pentru revocarea delegațiunii de judecată, care este provizorie, după cum se poate întâmpla ea acelaș judecător care solicită Ministerului autorizatiunea de judecată pentru ajutorul său, el însuși care solicitase autorizatiunea, să ceară Ministerului revocarea, constatând că aprecierile sale în privința activității meritorii a ajutorului, fuseseră greșite. Acestea sunt situațiuni de fapt întâmplare și evident că se vor mai putea întâmpla și de aci înainte. Cu atât mai delicată este situațiunea, când ajutorul de judecător care obține autorizatiunea de judecată la judecătorie de ocol când funcționa în această calitate, este apoi numit supleant într'un Tribunal și când continuă să judece procese în funcțiunea de supleant la Tribunal pe baza autorizatiunii de judecată obținută pe când era ajutor la judecătorie de ocol, deoarece dacă aprecierile variază dela șef la șef, apoi alt șef este la judecătorie de ocol decât la Tribunal, și șeful dela Tribunal ar putea aprecia că mai este necesar alt stagiul pentru pregătirea de supleant la Tribunal, căci 4 luni de stagiul dela judecătorie, pot să dea o pregătire insuficientă pentru funcțiunea de supleant, și aceasta, față de competența generală a Tribunalului pe lângă judecătorie de ocol, care are o competență restrânsă, fiind deci vorba de o trecere dela instanță inferioară la alta superioară.

Deciziunea raportată, motivează soluțiunea dată și pe alte considerațiuni juridice, cât se poate de întemeiate, însă socotim că și acest argument adus de noi, este tot atât de decisiv și covârșitor. Este vorba de tre-

cerea dela o instanță inferioară cu o competență restrânsă, la altă instanță superioară cu o competență generală în primă instanță, care judecă și ea instanță de apel și de recurs, și evident că autorizatiunea de judecată nu poate fi valabilă pentru această instanță superioară, ea urmând a fi reînviată, pentru această instanță, după aprecierea președintelui Tribunalului care este șeful ierarhic al supleantului, sau după cum se exprimă cât se poate de judicios, Inalta Curte, trebuie ca supleantul să fi reușit la examenul de capacitate, când autorizatiunea de judecată nu mai este necesară, ea fiind dată în acest caz, prin art. 81 aliniat 1 legea de organizare judecătorească, căci numai în urma examenului de capacitate, supleanții și ajutorii de judecători, dobândesc dreptul de a judeca.

Dacă lipsa de capacitate de a judeca a unui atare supleant se poate acoperi, pentru sentințele care se judeca cu drept de apel, ea este însă de neadmis pentru sentințele pronunțate cu drept de recurs.

Chestiunea prezintă importanța sa capitală, deoarece potrivit art. 36 legea Curții de casație, Curtea va examina din oficiu motivele de casare de ordine publică, sau dacă sunt invocate de părți chiar peste termenul legal de recurs, dispozițiune ce este o inovație a legii din 1932, față de legea Curții de casație din 1925; și dacă legea de organizare judecătorească în dispozițiunile sale care determină compunerea și modul de funcționare a instanțelor de judecată, are un caracter de ordine publică și nesocotirea ei de către instanțele de judecată, poate fi invocată în orice stare a pricinii și chiar de-a dreptul înaintea Inaltei Curți, (Cas. II, dec. 2056 din 9 Octombrie 1922, Jurisprud. Română no. ordin 25 din 1923; Cas. II, dec. 784 din 21 Martie 1923, Jurisprud. Rom. no. ordine 364 din 1923; Cas. I, dec. 1054 din 26 Oct. 1923, Jurisprud. Rom. no. de ordine 45 din 1924), iar motivul bazat pe reaua constituire a unei instanțe judecătorești, poate fi formulat „orai” pentru prima oară înaintea Curții de casație (Cas. III, dec. 404 din 7 Februarie 1930, Jurisprud. Ro. no. 81 din 1930), este suficient ca un recurs să fie introdus în termen pentru motivele prevăzute de art. 30, ca apoi potrivit art. 36 să se poată invoca de recurent motivul de ordine publică dedus din reaua compunere a instanței de judecată, deși peste termenul legal de recurs. De aceea, dacă în compunerea unei instanțe de judecată intră un atare supleant, răspunderea principală este a sa personală, pentru că nimeni mai bine decât dânsul, nu știe ce anume condițiuni legale de funcționare întrunește sau ar trebui să întrunească și această răspundere, ar putea fi încadrată până într'o anumită limită în dispoz. art. 174 legea org. judec., fiind o vădită probă de incapacitate, căci maximum de incapacitate nu poate fi altul decât acela ca un magistrat să nu-și cunoască îndatoririle sale impuse de legi, și în al doilea rând, responsabilitatea este a președintelui, căci potrivit art. 20 legea de organizare judecătorească, el formează complectele de judecată, acelaș grad de responsabilitate avându-l și primul președinte, când potrivit art. 17 leg. org. judecătorească, împlinește lipsurile de magistrați, sau când, potrivit art. 40 aceeaș lege, desemnează pe asesori la Curtea cu jurați.

Dacă soluțiunile date de instanțele judecătorești sunt cât se poate de scuizabile când sunt reformate de Inalta Curte, ele sunt presupuse însă a fi date de magistrații care au capacitatea necesară de a judeca și dacă drumul pentru ca un imprecinat să-și obțină dreptatea cauzei sale, este atât de lung și greu, este absolut în

detrimentul unei bune distribuiri a justiției ca atunci când acel impricinat cu atâta greutate a obținut dreptatea, să-și vadă hotărîrea sfărîmată pentru motivul că acei cari l'au judecat, n'au știut că n'au avut capacitatea legală de a-l judeca și prejudiciul este de o potrivă de grav atât pentru reclamant, cât și pentru adversarul său, din același motiv al lipsei de capacitate din partea celui care i-a judecat, adăugând pe lângă toate acestea, prejudiciile ireparabile la Curțile cu jurați, când ca asesor ar fi un atare supeant, fără delegație de judecată, și când partea civilă, după ce a obținut o condamnățiune pentru un criminal odios, aceasta introduce recuș pentru rea compunere a instanței, ca deciziunea casându-se, să obțină la altă Curte cu jurați o pedeapsă mai mică sau chiar achitarea, spre desnădejdea și descurajarea părții civile și spre triumful criminalului.

ALEXANDRU HAGIGHEORGHE
Președintele Trib. Dolj, s. III-a

R E C E N Z I I ¹⁾

ROUMANIE, 452 pag. ed. Delagrave.

În cunoscuta colecție *La Vie juridique des peuples* ce apare sub direcția profesorilor H. Lévy-Ullmann și B. Mirkin-Guetzvitsh în *Bibliothèque de droit contemporain* și în care ni s'au prezentat în primele trei numere *Belgia, Cehoslovacia și Franța*, a apărut în volumul 4 referitor la viața juridică a României, o serie de monografii cuprinzând: Constituția și regimul politic de Prof. Paul Negulescu, Administrația centrală de Prof. Anib. Teodorescu, Organizația administrației locale de conf. I. V. Gruja, Statutul funcționarilor publici de Prof. C. Alexianu, Poliția generală a Statului și comercializarea serviciilor cu caracter economic de J. H. Vermeulen, finanțele publice de Prof. Constant Georgescu, Principiile generale ale contenciosului administrativ de Prof. Const. Rarincescu, Organizația Contenciosului fiscal de Conf. I. V. Merlescu, Dreptul Penal de Prof. Vesp. V. Pella, Familia și proprietatea de Prof. Traian R. Ionașcu, Munca de Prof. Aurelian R. Ionașcu, Elementele de Drept Comercial de avoc. Iosif G. Cohen, Elementele de Procedură Civilă, de Preș. Alex. Costin, Dreptul Internațional Public de conf. M. Antonescu și Dreptul Internațional Privat de Prof. G. Plastara.

Redând în monografiile scurte și concise în mod clar și metodic toate aspectele vieții juridice românești, autorii au isbutit nu numai să realizeze o operă completă de sinteză pentru uzul străinilor, ce ar voi să ne cunoască legislația, ci și să prezinte datele Tranzacției noastre juridice într'un chip interesant chiar pentru cititorii români.

* * *

Stelian Ionescu și Laurențiu Preutescu Codul Comercial adnotat cu jurisprudența la zi cuprinzând și toate legile, regulamentele și convențiunile adnotate, 1151 pag. 600 lei.

Într'un volum editat în condițiuni ireproșabile de redacție și tehnică în editura Monitorului Oficial, autorii au isbutit să redea nu numai Codul comercial al vechiului regat adnotat cu jurisprudența la zi, ci și Codul comercial, legea cambială

1) Spațiul restrâns al revistei noastre ne împiedică a face ample dări de seamă. Ne vom face însă datoria de a semnală cititorilor noștri publicațiunile de reală valoare apărute în străinătate, iar din cele editate în țară, pe acelea ce vor fi fost trimise în dublu exemplar redacției.

și legea asupra cekului aplicabile în Ardeal, legea burselor, legea și regulamentul Camerilor de Comerț, legea magazinelor generale, a silozurilor, a întreprinderilor vamale, a comercializării, a vânzării pe credit de mașini, (cu regulamentul ei), a proprietății literare și artistice, a brevetelor de invențiune, cu regulamentul), a mărcilor de fabrică și comerț, a contractelor de muncă, legea monetară, Statutele Băncii Naționale, Convențiile dela Berna privitoare la transportul de mărfuri, călători și bagaje, apoi concordatul preventiv, legea cooperăției, regulamentul de transport C. F. R., legea asigurărilor, a gajului agricol, a organizării marinei comerciale, a registrului de comerț, a concurenței neleale, a titlurilor pierdute, etc.

Cu acest chip practicienii, magistrații și avocații, vor găsi într'un singur volum ușor manutabil, la îndemână toată legislația comercială sau în legătură cu comerțul. Autorii au realizat pentru ei o bibliotecă într'o carte.

A. V.

Alegerea D-lui RADU ROSETTI ca Decan al Baroului Ilfov

Făcându-se formalitățile legale pentru alegerea noului Decan în locul D-lui Traian Alexandrescu, care demisionase, și mai înainte de data fixată pentru ziua alegerii, avînd loc o întrunire a Corpului, o parte din confrăți au propus D-lui Radu Rosetti, prodecan să candideze pentru demnitatea de Decan.

D-l Rosetti, mulțumind amabilității propunătorilor, a declarat că acceptă, numai cu condițiunea dacă ar fi asigurat că dorința exprimată de colegi care i-au propus candidatura, ar fi în asentimentul general al colegilor pentru a i se acorda această încredere.

De și avem cunoștință că pentru demnitatea de Decan mai erau și alți candidați printre cari D-nii: Trancu-lași, Xeni și Gh. Petrovici, — cari pe bună dreptate ar fi candidat pentru această onoare — totuși d-ilor, pentru a-și arăta dragostea de camaraderie ce i-o poartă D-lui Rosetti, nu și-au mai pus candidaturile, și astfel D-l Radu Rosetti, a fost proclamat ales ca Decan de Consiliul de disciplină al Baroului, neavînd contra candidat.

Este, dacă nu ne înșelăm, primul caz când o asemenea manifestație de simpatie se arată de întregul corp unui candidat, simpatie de altfel bine meritată.

Felicitînd călduros pe ales, felicităm în același timp Corpul avocaților care a făcut acest gest.

ISCOD.

In curînd va apare: LEGEA CONTROLUL AVĂRILOR comentată și adnotată de d-nii I. Gr. Periețeanu și Alfred Fulga.

A apărut în editura „Curierul Judiciar” :
LEGEA LINIȘTEI PUBLICE (Mârzescu) adnotată și comentată comparativ cu textele din codul penal român și cele corespunzătoare din codul penal francez (legea din 1893) împreună cu desbaterele parlamentare de d-nii I. Gr. Periețeanu, avocat, fost Ministru al Comunicațiilor, și Alfred Fulga, avocat.

Prețul 190 lei.